

Statusrapport 2023

Uppföljning av strategin för
hållbar utveckling

Innehåll

Introduktion	4
Den kommunala organisationens bidrag presenteras i en egen rapport	4
Indikatorer – vad är det?	5
Förslagen på indikatorer kan inte alltid användas	6
All data som används har eftersläpning	6
Indikatorernas och sakområdenas bedömningsgrunder	6
Hållbar användning av mark och vatten	8
Hållbar användning av mark	9
Marken i kommunen används mer hållbart	10
Risk för att omvärldsfaktorer har en negativ påverkan framåt	11
Hållbart vatten	12
Vattnets hållbarhet har haft en ofördelaktig utveckling senaste mätperioden	13
Långsiktigt arbete krävs för att säkerställa att vattnet inom kommunens gränser är hållbart	14
Gröna inkluderande samhällen	15
Bostadsförsörjning	16
Den tidigare gynnsamma trenden inom bostadsförsörjningen har avstannat	17
Grön bebyggelse	21
Användningen av cykel i relation till bil har minskat	21
Förbättrad uppföljning av den gröna bebyggelsen behövs	22
Inkluderande bebyggelse	23
Den socioekonomiska segregationen har slutat öka	24
Segregationen är bunden till bostadsform	26
Välmående människor som kan nå sin fulla potential	27
Utbildning	28
Skolresultaten har försämrats under 2022 – den upplevda tryggheten har en mer varierad utveckling	29
Sakområdet utbildning har sämre utveckling jämfört med tidigare mätperiod – viktigt att förbättra behörighets- och examensgrad	32
Trygghet och livsvillkor	33

Den sociala tryggheten visar en ofördelaktig trend samtidigt som den ekonomiska tryggheten har förbättrats senaste mätperioden	34
Hälsa	40
Det finns en skillnad mellan kvinnor och män i indikatorerna som mäter hälsa	42
Att tydligare arbeta med skillnaderna i hälsa mellan könen och den fysiska aktiviteten bör prioriteras framåt	46
Deltagande och inflytande.....	47
Den upplevda delaktigheten och inflytandet i demokratiska processer är sämre än riket.....	48
Deltagande och inflytande visar en negativ trend överlag.....	49
En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad.....	50
Inkomst och sysselsättning.....	51
Företagande.....	56
Arbetsmarknadsstruktur	60
Kommunikationer och relationer för hela kommunen.....	63
Hållbart resande.....	64
Digital och transitorierad infrastruktur.....	69
En klimatneutral kommun driven av förnybar energi.....	73
Förnybar energi.....	74
Indikatorerna som används är:”	74
Utsläpp av växthusgaser	77
Med nuvarande trend kommer inte utsläppsmålen att nås.....	78
Utsläppen minskar men inte tillräckligt mycket.....	81
Medvetna konsumtions- och produktionsmönster	82
Konsumtionsmönster.....	83
Konsumtionsbaserade mått kan inte jämföras	84
Sakområdet konsumtionsmönster har inte kunnat bedömas.....	84
Cirkulär ekonomi.....	85
I ett längre perspektiv har avfallshanteringen förbättrats.....	86
Förbättrad avfallshantering ligger bakom en långsiktig förbättring.....	86
Referenser.....	87

Introduktion

Gislaved kommuns strategi för hållbar utveckling antogs våren 2021. Strategin har sju prioriterade områden som härletts från Agenda 2030, de nationella miljömålen, barnrättskonventionen och en kartläggning av kommunens hållbarhet som genomfördes 2018. De prioriterade områdena är följande:

- Hållbar användning av mark och vatten
- Gröna och inkluderande samhällen
- Välmående människor som kan nå sin fulla potential
- En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad
- Kommunikationer och relationer för hela kommunen
- En klimatneutral kommun driven av förnybar energi
- Medvetna konsumtions- och produktionsmönster

Strategin ska följas upp årligen med hjälp av kommunövergripande indikatorer för varje prioriterat område där resultatet av uppföljningen sammanfattas i en statusrapport. En djupare utvärdering genomförs var fjärde år inför framtagande av kommunplan med möjlighet till revidering av inriktningar och indikatorer.

En central aspekt i strategin är att det inte endast är den kommunala organisationen som berörs utan dokumentet syftar till hela Gislaved kommuns geografiska område. Ovanstående gäller därför även uppföljningen av strategin, där hela det geografiska områdets hållbara utveckling analyseras. En konsekvens av detta är att kommunen inte har rådighet över alla de indikatorer som presenteras nedan. Indikatorernas utveckling kan därför inte endast anses vara kopplat till kommunens agerande utan syftar till att spegla hela samhällets utveckling.

Den kommunala organisationens bidrag presenteras i en egen rapport

I statusrapporten studeras inte det specifika arbete som kommunen bedriver, utan syftet är endast att mäta rörelserna mot en hållbar utveckling inom det geografiska området. Detta innebär att kommunens projekt och processer inte tas upp i dokumentet. Detta görs i en separat rapport som för tillfället är under utveckling där huvudsakligt fokus är att studera hur kommunen påverkar indikatorerna som återfinns i nedanstående rapport.

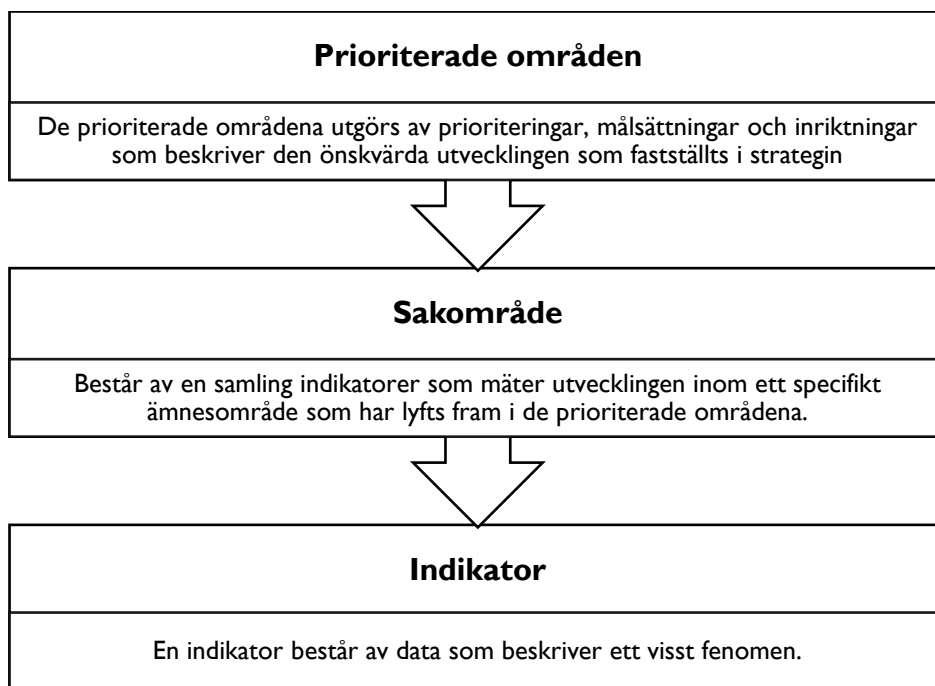
Anledningen till att dessa två rapporter har delats upp är för att på ett bättre sätt kunna mäta rörelser i samhället och processer i kommunen var för sig och på så sätt bättre bedöma kommunens roll i utvecklingen. Detta ger möjlighet att se var kommunen behöver utveckla ytterligare insatser, hur kommunens arbete fortlöper och vad andra aktörer behöver bidra med.

Indikatorer – vad är det?

En indikator kan definieras som ett ”kvantitativt verktyg som analyserar förändring samt mäter och kommunicerar framsteg mot hållbart användande och omhändertagande av ekonomiska, sociala, institutionella och miljömässiga resurser”¹. Det innebär att indikatorer är ett instrument för att mäta utvecklingen mot en hållbar utveckling, vilket i Gislaveds fall är önskvärd utveckling sett till strategins prioriterade områden. Indikatorer består därmed av data som möjliggör uppföljning och jämförelse med andra kommuner. En samling av indikatorer som mäter fenomen inom besläktade områden benämns sakområde.

I figur 1 syns en schematisk bild av hur prioriterade områden, sakområde och indikatorer förhåller sig till varandra. De prioriterade områdena är utgångspunkten för uppföljningen och utgör övergripande inriktningar och målsättningar som kommunen strävar efter i arbetet mot en hållbar utveckling. Sakområdena syftar till att redovisa utvecklingen inom delar av de prioriterade områdena och består av en samling av indikatorer som är besläktade med varandra. Indikatorerna är sedan själva mätresultatet som syftar till att visa förändringen mot en målsättning eller önskvärd utveckling.

Figur 1 Schematisk bild av hur indikatorer, sakområde och prioriterade områden förhåller sig till varandra

¹ Liljenfeldt och Keskitalo (2011)

Förslagen på indikatorer kan inte alltid användas

I arbetet med uppföljningen har flertalet problem med de föreslagna indikatorerna identifierats. Problemen kan vara att indikatorerna inte mäter det som ämnas, att de har bristande kvalitet eller helt enkelt inte längre uppdateras. Detta har lett till att vissa indikatorer inte längre är aktuella. I en del fall har indikatorer ersatts med liknande varianter eller kompletterats med ny data som tillför till mätvärdet.

All data som används har eftersläpning

Indikatorer bygger som nämnt på data, vilket alltid ska tolkas med försiktighet och aktsamhet. Två viktiga delar bör av läsaren uppmärksammas. För det första har all data eftersläpning. Vilken tidsmässig eftersläpning som finns beror på hur ofta mätningar genomförs och hur snabbt de kan bearbetas. Eftersom flertalet indikatorer hanteras av andra aktörer har vi liten rådighet över hur ofta de uppdateras. Eftersläpningen kan innebära att händelser i omvärlden inte än hunnit ge utslag på indikatorerna.

För det andra är att det är viktigt att förstå att en förändring i antingen positiv eller negativ inriktning ett visst år inte alltid är möjlig att förklara med ett orsakssamband. Slumpmässiga förändringar kan visa sig årsvis, där det felaktigt riskeras att tolkas om en förbättring eller försämring. Det är därför viktigt att studera den långsiktiga utvecklingen över flera år för att förstå vilken riktning utvecklingen har.

Indikatorernas och sakområdenas bedömningsgrunder

Bedömningen av sakområden och indikatorer skiljer sig åt. Sakområdena syftar till att beskriva vilken trend ämnesområdet har genom en helhetsbedömning av flera indikatorer. Bedömningen av indikatorer fokuserar enbart på indikatorns resultat i den senaste mätperioden.

En indikator bedöms utifrån om den anses ha en utveckling som bidrar till att uppnå de målsättningar som finns i de prioriterade områdena i strategin för hållbar utveckling. I de flesta fall innebär detta att om indikatorn utvecklar sig i rätt riktning bedöms den ha en önskvärd utveckling. I de fall det finns en skarp kvantitativ målsättning för indikatorn bedöms den utifrån om den senaste utvecklingen visar på om målet är möjligt att uppnå med nuvarande förändringstakt.

Ett sakområde bedöms utifrån hur trenden för alla indikatorer utvecklar sig. Pilarna i figuren nedan visar om trenden är önskvärd eller inte utifrån möjligheterna att uppnå en hållbar utveckling. Detta innebär att ett sakområde kan ha en gynnsam trend, en varierad trend eller en ofördelaktig trend.

Bedömningen görs genom att studera de indikatorer som ingår i sakområdet som helhet, där olika indikatorer kan ges olika tyngd i

avgörandet. Det som vägs in är bland annat hur viktig indikatorn anses vara, kvaliteten på indikatorns data, när indikatorn senast uppdaterades. På så sätt är det lättare att visa vad som behöver prioriteras i arbetet med att uppnå en hållbar utveckling

<p>Indikatorn har en önskvärd utveckling</p> <p> Indikatorns utveckling rör sig åt rätt håll och, i de fall jämförelse är möjlig, med en utveckling som är i nivå eller bättre än jämförbara kommuner.</p>	<p>Sakområdet har en gynnsam trend</p> <p> Sakområdets utveckling rör sig åt rätt håll och, i de fall jämförelse är möjlig, med en utveckling som är i nivå eller bättre än jämförbara kommuner.</p>
<p>Indikatorn har endast en marginell förändring</p> <p> Indikatorn har inte haft någon eller endast marginella förändringar senaste mätperioden.</p>	<p>Sakområdet har en marginell eller varierad förändring</p> <p> Utvecklingen av sakområdet har haft marginella förändringar eller stora variationer bland indikatorerna. Bedömningen kan också innebära att sakområdet gjort mindre framsteg, men inte i nivå med jämförbara kommuner.</p>
<p>Indikatorn har inte en önskvärd utveckling</p> <p> Indikatorns utveckling anses inte ha varit gynnsam och kommunen har svårare att uppnå den utveckling som önskas.</p>	<p>Sakområdet har en ofördelaktig trend</p> <p> Utvecklingen av sakområdet anses inte ha varit gynnsam och kommunen har svårare att uppnå den utveckling som önskas.</p>
<p>Indikatorn kan inte bedömas</p> <p> Bedömningen görs att underlaget inte varit tillräcklig för att kunna avgöra i vilken riktning en indikator har utvecklats. Detta kan vara när det är lång intervall mellan datauppdateringar eller statistiken är bristfällig.</p>	<p>Sakområdet kan inte bedömas</p> <p> Bedömningen görs att underlaget inte varit tillräcklig för att kunna avgöra i vilken riktning ett sakområde har utvecklats. Detta kan vara till exempel när det är lång intervall mellan datauppdateringar eller statistiken är bristfällig.</p>

Hållbar användning av mark och vatten

Det prioriterade området *hållbar användning av mark och vatten* har två sakområden med tillhörande indikatorer. Dessa är:

- Hållbar användning av mark
- Hållbar användning av vatten

Hållbar användning av mark

I det prioriterade området för *hållbar användning av mark och vatten* fastslås att höga naturvärden finns knutna till markområden i kommunen. I dessa områden är marken en värdekärna för biologisk mångfald och ska tillsammans med sina spridningskorridorer värnas och utvecklas. Därför måste hänsyn tas till naturvärden i marken vid natur- och friluftsliv, jordbruk, skogsbruk och exploatering.

Områdets utveckling mäts genom följande indikatorer:

1. Andel (%) ekologiskt odlad åkermark
2. Antal hektar betesmark
3. Andel (%) skyddad natur

Hållbar användning av mark

I jämförelse med tidigare år har användningen av marken blivit mer hållbar. Orosmoln finns dock i och med de omvärldsfaktorer som har en påverkan på jordbruket och som troligtvis inte fått genomslag i statistiken.

1.	Andelen av jordbruksmarken som odlas ekologiskt i kommunen har ökat under senaste mätperioden. Den är dock fortfarande lägre än snittet i Region Jönköping och i riket som helhet.	
2.	Antalet hektar betesmark i kommunen har ökat senaste mätperioden.	
3.	Andelen skyddad natur har varken ökat eller minskat i kommunen den senaste mätperioden	

Marken i kommunen används mer hållbart

Andel (%) ekologiskt odlad åkermark

Andelen ekologiskt odlad jordbruksmark har ökat från 15,8 procent till 19,1 procent mellan 2020–2021. Detta innebär ett trendbrott, då den haft en minskande trend under flera år. Att bedriva jordbruk med ekologiska produktionstekniker har flertalet miljömässiga fördelar. Det leder till förbättrade förutsättningar för biologisk mångfald, mindre risk för övergödning och mindre utsläpp från konstgjort gödsel.

I jämförelse med länet ligger kommunen strax under både Vaggeryd och Värnamo, men en bit över Gnosjö. Den totala andelen åkermark som är ekologiskt odlad är 20,2 procent i riket och 23,6 procent i länet.

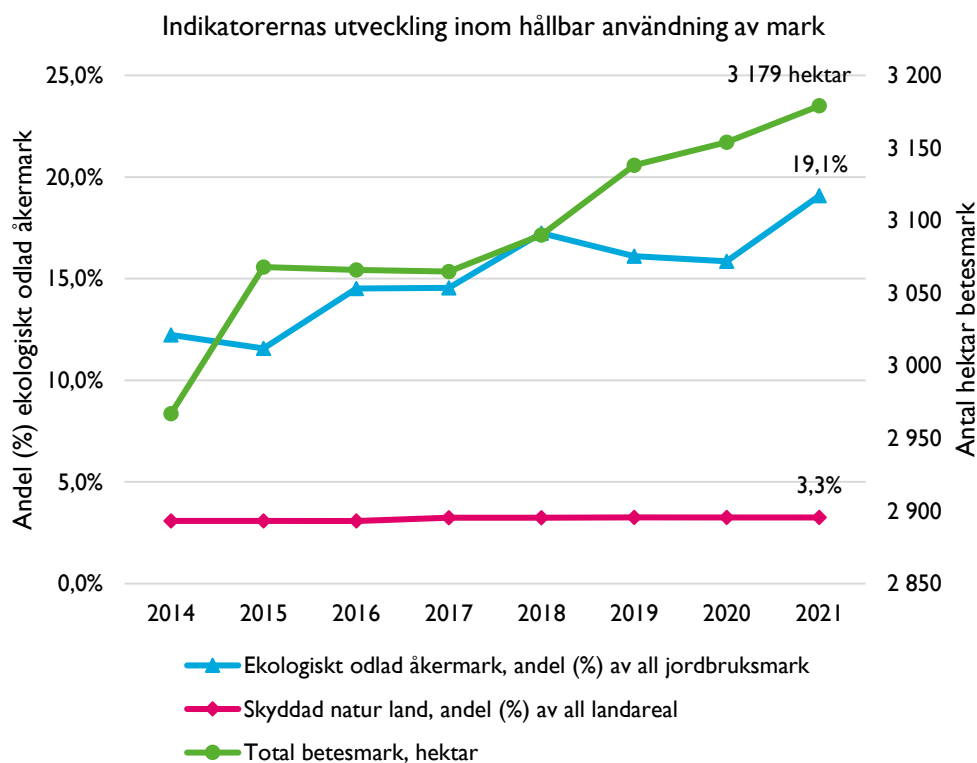
Antalet hektar betesmark

Antalet hektar betesmark har ökat kontinuerligt under de senaste åren. Mellan 2020 och 2021 ökade betesmarken från 3 154 till 3 179 hektar. Utvecklingen ser liknande ut i många kommuner i länet, där de flesta har ökat sin betesmark de senaste åren. Betesmarker är en viktig miljö för den biologiska mångfalden i kommunens odlingslandskap. Genom att studera arealen för betesmark studeras också den biologiska mångfaldens förutsättningar i kommunens mark. Om arealen skulle minska blir förutsättningarna för biologisk mångfald sämre.

Andel (%) skyddad natur

Andelen skyddad natur på land i kommunen har inte förändrats senaste mätperioden. Totalt 3,3 procent av all landareal är skyddad. Andelen skyddad natur på land i kommunen visar hur skyddet av värdefulla naturområden utvecklas inom kommunen. De områden som ingår i mätningen är skyddade enligt miljöbalken och består av naturreservat, kulturresevat eller nationalparker.

Måttet har svårt att på ett bra sätt spegla utvecklingen och användningen av mark i kommunen då den inte ger en fullständig bild av hur vi använder marken. Indikatorn är trögrörlig och på sikt krävs förbättrade mått för att kunna ge en tydligare bild av hur hållbart marken utnyttjas.

Risk för att omvärldsfaktorer har en negativ påverkan framåt

En mer hållbar användning av marken kan identifieras genom indikatorernas utveckling, men utvecklingspotential finns i hur området mäts. Först och främst mäts inte hur hållbart skogsbruk som bedrivs i skogen. Inte heller den biologiska mångfalden sett till invasiva arter och andra skadedjur och växter. Även mer mått kring ekosystemtjänster, eller naturtyper krävs. Indikatorer för detta bör utvecklas framöver för att bättre spegla hur marken används.

För det andra innebär de ekonomiska omvärldsfaktorer som identifierats i kommunens omvärldsanalys² en påverkan på jordbruket som troligtvis inte fått genomslag i statistiken. Högre matpriser, dyrare import av gödsel och energipriser påverkar hur hållbart vi använder vår mark. Likaså finns många inbyggda målkonflikter inom området, där bostads- och näringslivsutveckling kan påverka mängden odlingsbar mark.

² Omvärldsanalys - Gislaveds kommun 2023

Hållbart vatten

I det prioriterade området hållbar användning av mark och vatten fastslås att vatten och sjöar är en livsmiljö för djur och växter samt en grund för ekosystemtjänster. Det utgör också en viktig del av samhället då det nyttjas för en rad olika nyttigheter, så som fiske, rekreation, friluftsliv, energi-produktion, uttag av process- och dricksvatten samt avloppshantering. Dessa nyttigheter påverkar vattnet och sjöarna som livsmiljö för växter samt dess förmåga till ekosystemtjänster.

Sakområdet för hållbart vatten har i dagsläget tre indikatorer:

1. Metallhalter i Anderstorpsån
2. Övergödningsnivåer Lillån
3. Kalkningseffekt i sjöar och vattendrag

Hållbart vatten

I jämförelse med tidigare år har kommunens vatten blivit mindre hållbart, vilket mestadels beror på ovanligt höga metallhalter och övergödning.

1.	<i>Metallhalterna i Anderstorpsån avvek från de naturliga värdena senaste mätperioden då högre halter i vattenmossan noterades</i>	
2.	<i>Ytvattenstatusen för totalfosforhalterna i Ölmestadsån ökar, vilket gör att indikatorn anses ha en negativ utveckling. Halterna är generellt för höga i Lillåns avrinningsområde.</i>	
3.	<i>Måluppfyllelsen i kommunens kalkning av sjöar och vattendrag förbättrades, men låga vattenflöden gjorde att inte alla mätningar kunnat genomföras</i>	

Vattnets hållbarhet har haft en ofördelaktig utveckling senaste mätperioden

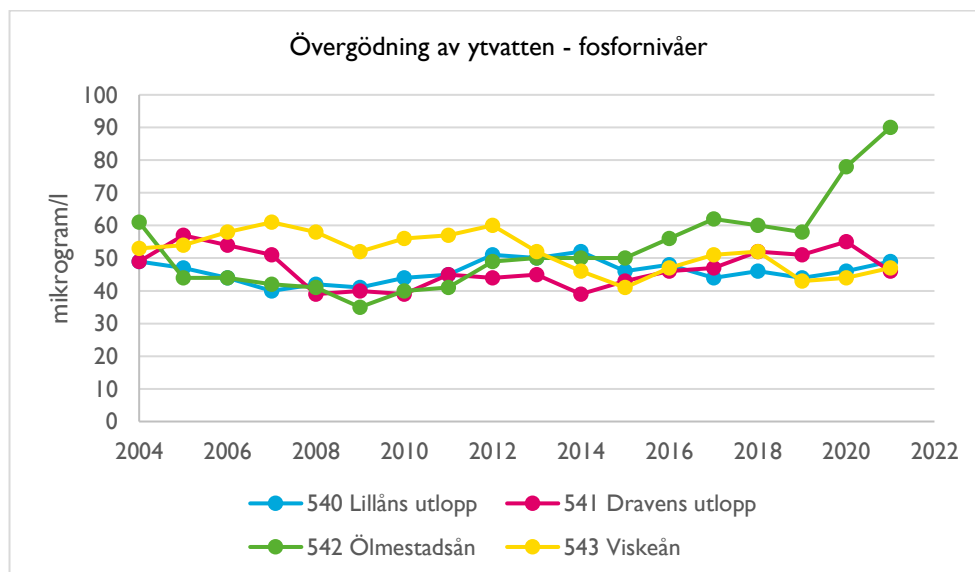
Metallhalter i Anderstorpsån

Anderstorpsån är ett av de tre större biflödena till Nissan och har historiskt haft stora problem med höga metallhalter i vattnet. Detta beror på de metall- och ytbehandlingsindustrier som varit aktiva i området och som orsakat utsläpp av tungmetaller i ån. Höga metallhalter riskerar att påverka den biologiska mångfalden och förändra ekosystemet i vattendrag och sjöar.

Metallhalterna i Anderstorpsån avvek tydligt från vad som klassas som normala nivåer under senaste mätperioden år 2021, vilket i längden är en negativ utveckling för vattnets hållbara förmåga för ekosystem och biologisk mångfald. Jämfört med bakgrundsvärden var avvikelserna stora för nickel och tydliga för koppar, zink och kobolt. Dock ska ett års resultat tolkas med försiktighet då det kan förekomma relativt stora årliga variationer.

Övergödningsnivåer Lillån

I Gislaveds sydöstra kommundelar är övergödning av ytvatten ett omfattande miljöproblem. Övergödning orsakas av förhöjda halter av fosfor och kväve som generellt kan härstamma från till exempel jord- och skogsbruk, enskilda såväl som allmänna avlopp eller andra punktkällor. Det är i Lillån och dess biflöden Ölmestadsån och Viskeån som höga halter av näringsämnen förekommer. Enligt recipientkontrollen för Lagan så bedöms ytvattenstatusen 2021 för totalfosforhalterna i Viskeån och i Lillån vid såväl Dravens utlopp som i åns utlopp i Bolmen som måttlig. Ännu högre och ökande fosforhalter uppmättes i Ölmestadsån där ytvattenstatusen bedöms som dålig.

Lagans vattenråd (2022)

Kalkningseffekt i sjöar och vattendrag

Utöver övergödning och metallhalter finns också problemet med försurning av kommunens sjöar och vattendrag. Kommunens mark och vatten har varit och är fortfarande utsatt av effekterna från försurande nedfall som genom åren orsakat kraftiga försurningsskador på bland annat fisk och andra vattenlevande organismer. För att minska skadeeffekterna så kalkas varje år ett stort antal sjöar och våtmarker.

För att studera utvecklingen av försurningen mäts vilken effekt kalkningen har haft, det vill säga om ett acceptabelt pH-värde uppmäts vid olika mätpunkter i kommunen. Det är dock viktigt att tänka på att resultatet till viss del styrs av förutsättningarna vid mätningen, vilket gör att faktorer som när provet tas, höjden på vattenflödet, istäckning eller möjlig nederbörd påverkar måluppfyllnaden. Under senaste mätperioden, det vill säga 2022, kunde endast hälften av mätningarna genomföras på grund det låga vattenflödet, vilket gör att indikatorn inte anses vara tillräcklig att ta med i årets analys.

Långsiktigt arbete krävs för att säkerställa att vattnet inom kommunens gränser är hållbart

Arbetet med att skapa en hög kvalitet på vattnet inom Gislaveds kommuns gränser kräver ett långsiktigt arbete mot övergödning, försurning och miljögifter i sjöar och vattendrag. Att nivåerna varierar från år till år är inget konstigt, men långsiktigt bör det kontrolleras om det är en ihållande trend.

Gröna inkluderande samhällen

Det prioriterade området *gröna inkluderande samhällen* har tre sakområden med tillhörande indikatorer. Dessa är:

- Bostadsförsörjning
- Grön bebyggelse
- Inkluderande bebyggelse

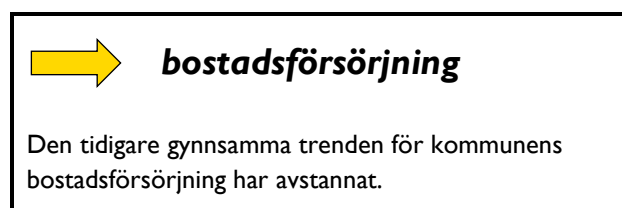

Bostadsförsörjning

Inom det prioriterade området *gröna inkluderande samhällen* framförs det att alla invånare i kommunen, genom varierande boendialternativ och upplåtelseformer, ska säkerställas en bostad.

För att följa upp detta krävs att tillgången till bostäder och utvecklingen på den lokala bostadsmarknaden analyseras. Sakområdet mäts genom tre indikatorer som tillsammans beskriver vilken bostadsbrist som existerar i kommunen. Dessa är:

1. Andel (%) trångbodda hushåll/trångbodda individer enligt norm 2
2. Andel (%) hushåll med ansträngd boendekonomi
3. Andel (%) hushåll som är både trångbodda och har ansträngd boendekonomi

1.	<i>Trångboddheten har inte förändrats i någon större grad under 2021</i>	
2.	<i>Andelen hushåll med mycket ansträngd boendekonomi har ökat, samtidigt som andelen hushåll med ansträngd boendekonomi enligt bankernas bedömning minskat.</i>	
3.	<i>Andelen hushåll som är både trångbodda och har en ansträngd boendekonomi har inte förändrats nämnvärt senaste mätperioden.</i>	

Den tidigare gynnsamma trenden inom bostadsförsörjningen har avstannat

Andel (%) trångbodda hushåll/trångbodda individer enligt norm 2

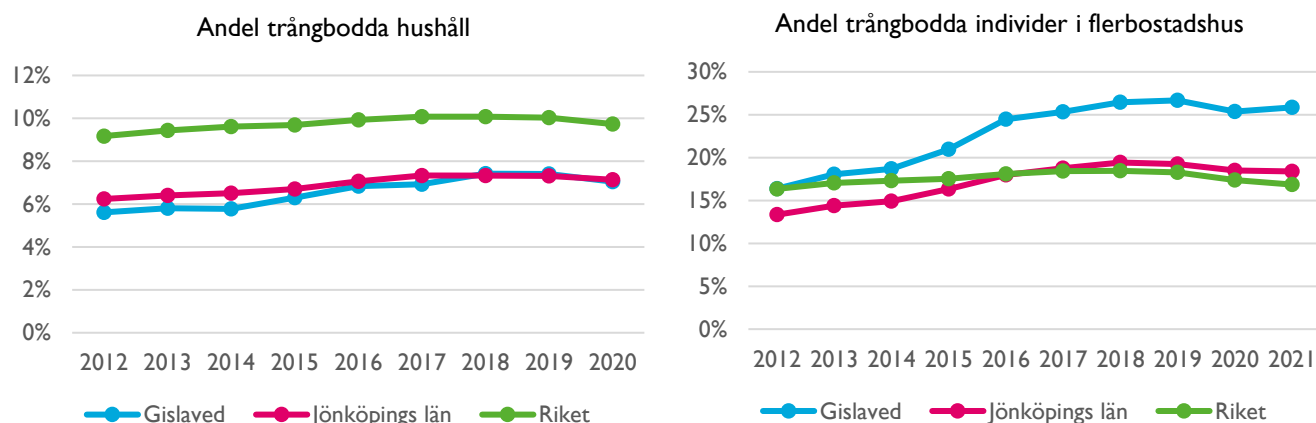
Trångboddheten, som under nästan hela 2010-talet har ökat, brukar kopplas ihop med flera negativa faktorer för de drabbade invånarna. Förekommande problem är bland annat minskad studiero för barn och unga, minskad föräldrakontroll samt sämre sömnvanor. Dessa anses på längre sikt riskera ökande sociala problem i de områden där trångboddhet förekommer. Dessutom kan en ökande trångboddhet indikera att kommunens bostadsmarknad inte är i balans, där utbudet av bostäder inte matchar den efterfrågan som finns hos invånarna.

Två olika mått på trångboddhet används i kompletterande syfte. Dels används andelen trångbodda hushåll, dels används andelen trångbodda individer i flerbostadshus. Andelen trångbodda hushåll ger en bättre bild av trångboddheten då den visar antalet hushåll och inte bara antalet individer, men har längre eftersläpning. Det finns också vissa mindre skillnader i hur de definierar trångboddhet³.

Under 2020 noterades tendenser till att trångboddheten var på väg att minska, där både andelen trångbodda hushåll och andelen trångbodda individer i flerbostadshus minskade. Under 2021 identifieras en svag ökning av antalet individer i flerbostadshus som är trångbodda, men detta rör sig om en litet antal personer. Därför bedöms trångboddheten inte ha en nämnvärd förändring under senaste mätperioden och den minskning som uppmättes tidigare perioder var inte ett långsiktigt trendbrott.

En noterbar skillnad är att Gislaveds kommun har en högre andel trångbodda individer i flerbostadshus jämfört med riket och länet, men inte fler trångbodda hushåll. En tolkning av detta är att Gislaveds kommuns hyresbestånd har en hög andel trångbodda, men inte beståndet totalt sett. Detta är sannolikt en konsekvens av bostadsmarknadens utformning gällande bostadstyper och upplåtelseformer.

³ Se Boverket (2021)

Källa: Boverket (2022) och Kolada (2023)

Andel (%) hushåll med ansträngd boendekonomi

En ytterligare indikator på vilken bostadsbrist som råder och hur många som har en rimlig bostad är hur hushållens boendekonomi ser ut. En hög andel hushåll med höga boendekostnader tyder på en bostadsmarknad i obalans då många betalar över deras betalningsförmåga för att kunna ha ett boende. Det innebär att fler saknar en rimlig bostad.

Det finns två sätt att mäta huruvida en boendekonomi är ansträngd eller inte, där det skiljer sig i vilken konsumtionsnivå som den disponibla inkomsten ska räckta till. I det första måttet ska den disponibla inkomsten räckta till baskonsumtion baserad på riksnormen för försörjningsstöd och kommunens genomsnittshyror. I det andra måttet ska den disponibla inkomsten räckta till räcker till att täcka en baskonsumtion beräknad utifrån genomsnittshyror på orten och en "kvar att leva på" (KALP) kalkyl som baseras på ett genomsnitt av en kalkyl som bankerna använder för att bedöma hushållets betalningsförmåga vid köp av en bostad.

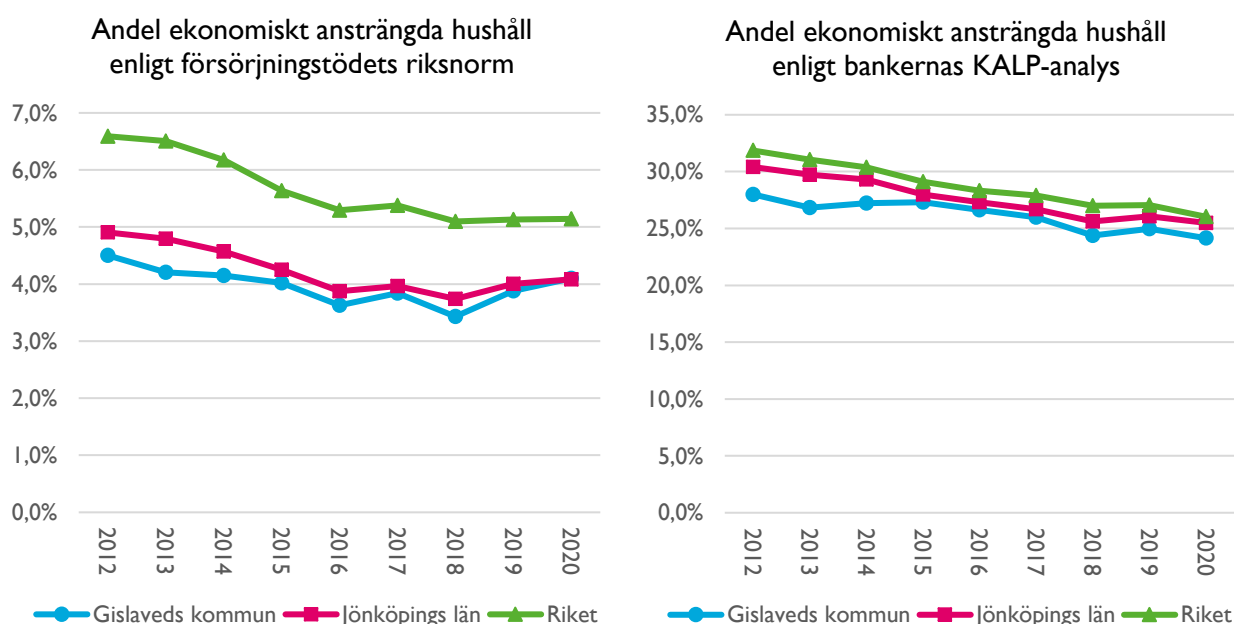
Skillnaden ligger därmed i om det är bankernas bedömning av betalningsförmåga eller försörjningsstödet riksnorm som den disponibla inkomsten ska täcka. Den förstnämnda konsumtionsnivån är högre än den sistnämnda, vilket gör att den innefattar fler hushåll med bättre ekonomiska förutsättningar.

Måtten har också olika utveckling de senaste åren. Andelen hushåll med ansträngd boendekonomi enligt försörjningsstödet riksnorm minskade tydligt under perioden 2012–2018, men har därefter ökat fram till 2020 till totalt 4,1 procent. Detta är lägre än riket som helhet men på samma nivå som i Jönköpings län.

Andelen hushåll med ansträngd boendekonomi enligt bankernas kalkyler (KALP), har istället minskat mellan 2019 och 2020, från 25 procent till 24,1 procent. Utvecklingen av detta mått har varit gynnsamt över tid, då det minskat kontinuerligt sedan mätningarna började 2012. Gislaveds kommun

har också en lägre andel än både länet och riket, som har 25,5 respektive 26 procent hushåll med ansträngd boendeekonomi.

Sammanfattningsvis är slutsatsen att en större andel hushåll tillhör gruppen som har mest ansträngd boendeekonomi, där konsumtionen mäts gentemot försörjningsstödets riksnorm. Detta får anses vara en mer utsatt grupp än de som endast baseras på bankernas KALP-kalkyl där baskonsumtionen som den disponibla inkomsten ska räcka till är högre. Detta innebär att fler hushåll har tillkommit i kategorin som visar de med störst ekonomisk utsatthet, samtidigt som gruppen där bankerna bedömer en sämre betalningsförmåga har minskat. Utvecklingen i av de båda måtten i relation till riket och länet visas nedan.

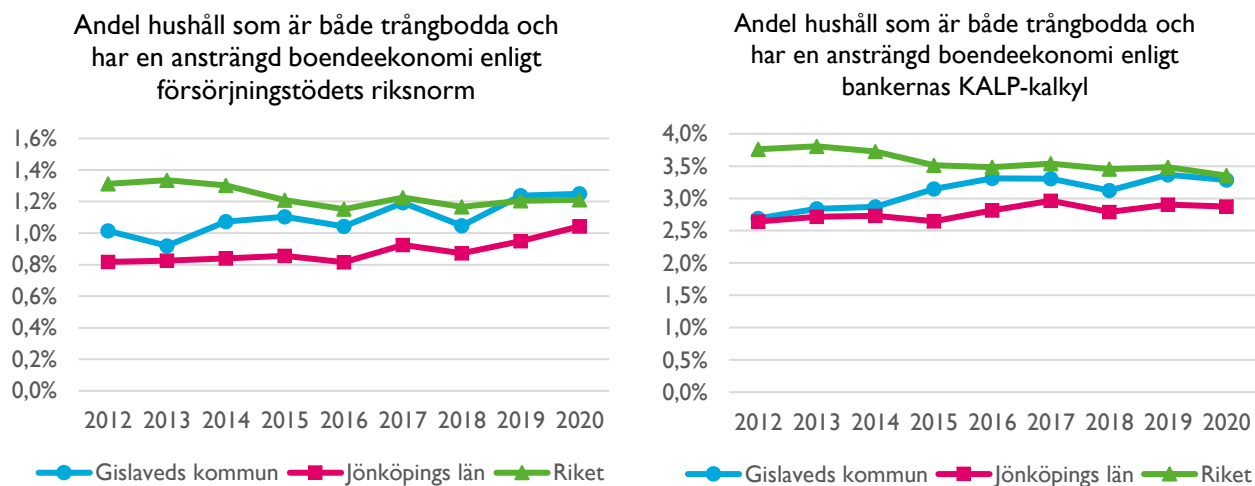
Andel (%) hushåll som är både trångbodda och har en ansträngd boendeekonomi

Slutligen analyseras även de hushåll som både är trångbodda och samtidigt har en ansträngd boendeekonomi (enligt både försörjningsstödets riksnorm och KALP). Boverket anser att denna kategori av hushåll är de som har störst behov av en annan boendelösning än den de har i dag. Ökar antalet hushåll som både är trångbodda och har en ansträngd boendeekonomi är det en tydlig indikator på allvarliga problem gällande kommunens bostadsförsörjning, då fler och fler hushåll bor både för tätt och med en boendekostnad som de inte kan hantera långsiktigt.

Andelen hushåll som både är trångbodda och samtidigt har en ansträngd boendeekonomi har inte förändrats nämnvärt under de senaste åren, mätt i både försörjningsstödets riksnorm och KALP-kalkylen. Totalt var 1,2 procent av hushållen trångbodda samtidigt som de har en ansträngd boendeekonomi enligt de förstnämnda, snävare, måttet som innefattar totalt

162 hushåll. I det sistnämnda måttet är 3,2 procent av hushållen trångbodda samtidigt som de har en ansträngd boendeekonomi, vilket utgör 426 hushåll.

Gislaveds kommun ligger i nivå med riket för båda måtten, men över länet som har en lägre andel.

Källa: Boverket (2022)

Fortsatt arbete med att minska trångboddheten rekommenderas och hushållens boendeekonomi bör fortsatt följas

Kommunen har inte upplevt någon större förändring inom de indikatorer som visar utvecklingen på bostadsmarknaden. Detta ska dock inte tolkas som att Gislaveds kommun har en fungerande bostadsförsörjning, utan arbete krävs för att tillgodose rimliga bostäder till både tillkommande och nuvarande invånare.

En viktig faktor är att fortsatt arbeta med de höga nivåerna av trångboddhet som uppmätts i kommunen. Kommunen har haft en ökning under stora delar av 2010-talet som har bitit sig fast, där nyproduktion inte alltid kan anses vara lösningen sett till hushållens ekonomiska förutsättningar⁴.

Det är även viktigt att följa den ökning av andelen hushåll med ansträngd boendeekonomi som identifierats. Det ska poängteras att den statistik som analyserats noterade en ökning innan både pandemi och ökade levnadskostnader i form av energipriser och inflation. Detta tyder på att det kan ha varit andra faktorer som varit bakomliggande till förändringen, vilket bör analyseras vidare. En försämring av hushållens boendeekonomi kan få direkta effekter för kommunen, framförallt gällande de grupper som är särskilt utsatta och kräver kommunala insatser.

⁴ Underlagsanalys till och de faktiska Riktlinjerna för bostadsförsörjning i Gislaveds kommun (2022) innehåller en djupare analys av åtgärder mot trångboddhet

Grön bebyggelse

Inom det prioriterade området *gröna inkluderande samhällen* fastslås en inriktning mot en grönare och mer hållbar bebyggelse i kommunen. Detta innefattar att cykel- och gångtrafik ska prioriteras i tätorterna, tätortsnära skog och andra grönytor ska behållas och utvecklas. Det innebär också att krafttag tas för att minska antalet förorenade områden i kommunen och på så sätt säkerställa en giftfri miljö. Endast en av totalt två indikatorer har kunnat mätas, vilket gör att ingen bedömning av sakområdet genomförs

I årets statusrapport görs ingen bedömning kring utvecklingen för sakområdet grön bebyggelse. Detta eftersom programvara inte hunnit levereras samt att kvaliteten på indikatorer och data varit av bristande kvalitet. Däremot redovisas den indikator som existerar i dagsläget:

1. Användningen av cykel i relation till bil

 Grön bebyggelse

Grön bebyggelse har inte kunnat bedömas på grund av bristande indikatorer

1. *Användningen av cykel i relation till bil har minskat den senaste mätperioden.*

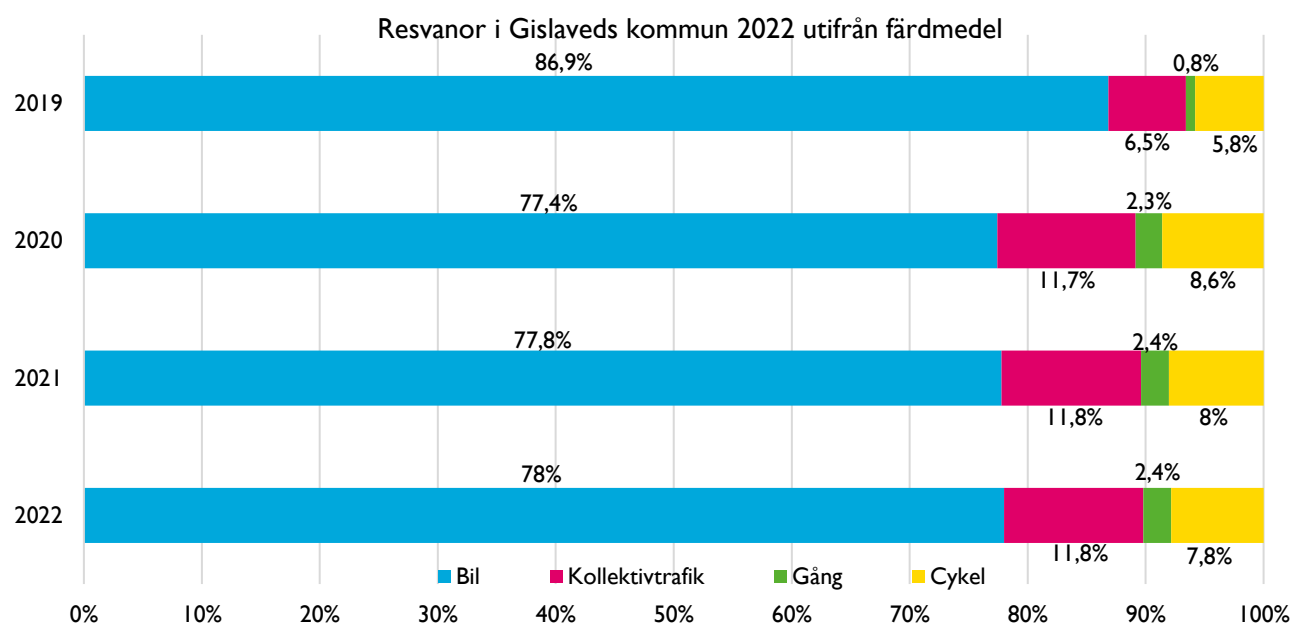
Användningen av cykel i relation till bil har minskat

Användningen av cykel i relation till bil

Genom att studera aggregerad mobildata och dess rörelser mellan olika rutnät kan färdmedlet som används uppskattas. Den önskvärda utvecklingen är att antalet bilresor ska minska och att en motsvarande ökning syns i antalet gång och cykelresor. Detta är en indikator på att fler väljer gång- och cykel framför bilresor i tätorterna

Fördelningen mellan färdställen bil, kollektivtrafik gång och cykel visar på en svag ökad bilanvändning på bekostnad av cykeln under 2022 i jämförelse med 2021. Andelen av alla resor som genomfördes med bil ökade från 77,8 procent till 78 procent, samtidigt som andelen av alla resor med cykel minskade från 8 procent till 7,8 procent.

Även om det kan verka vara en marginell minskning ska det påpekas att totalt mäts mellan 12 miljoner resor om året, vilket gör att små procentuella förändringar innebär en stor mängd resor i absoluta tal. Den totala mängden resor har minskat sedan 2019, men cykeln har haft en större procentuell nedgång än bil.

Förbättrad uppföljning av den gröna bebyggelsen behövs

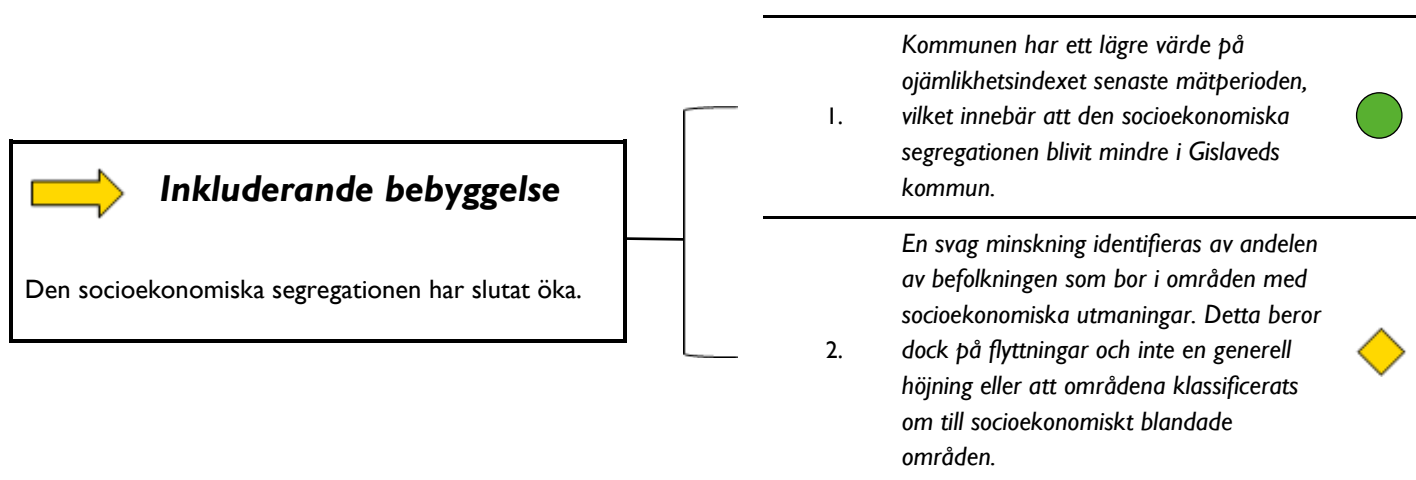
Idag saknar kommunen ett bra sätt att mäta utvecklingen inom den gröna bebyggelsen. Indikatorer som visar hur byggnation påverkar miljö, utvecklingen inom förorenade områden samt hur skyddet av tätortsnära skog utvecklar sig behöver tas fram. Detta arbete fortgår där data från Boverket kommer att utvecklas för att nya indikatorer ska kunna tas fram.

Inkluderande bebyggelse

Strategin och det prioriterade området för *gröna inkluderande samhällen* fastslår att utformningen av nybyggnation och offentliga utrymmen ska bidra till att motverka segregation samt bidra till att olika grupper och människor möts. Sakområdet inkluderande bebyggelse har två indikatorer som båda mäter socioekonomisk segregation mellan olika områden i kommunen.

Indikatorerna som används är följande:

1. Ojämlighetsindex
2. Andel boende i områden med socioekonomiska utmaningar

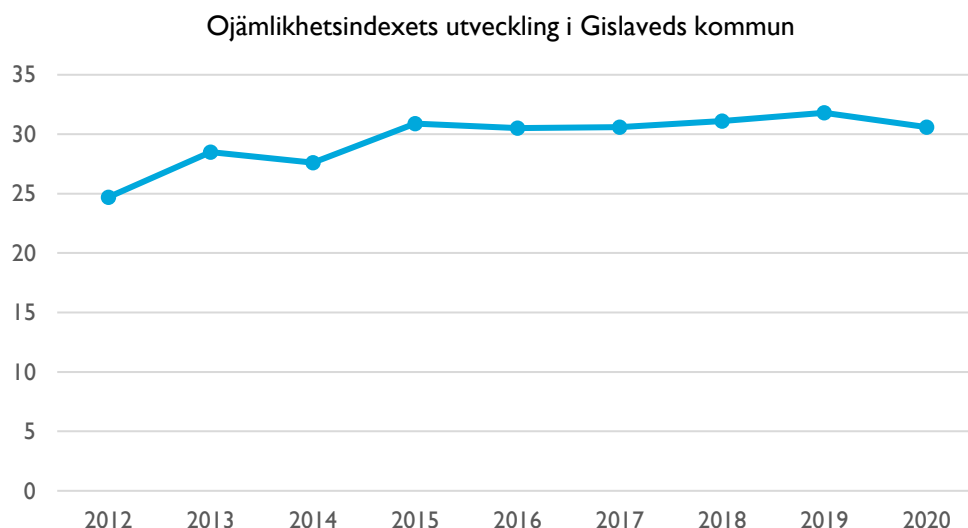
Den socioekonomiska segregationen har slutat öka

Ojämlighetsindex

Ojämlighetsindexet syftar till att beskriva graden av segregation i en kommun och är ett mått på skillnader i bosättningsmönster mellan olika socioekonomiska grupper. Indexet visar hur jämn eller ojämn fördelning det är mellan de högsta och de lägsta inkomstgrupperna mellan olika mindre områden, så kallade demografiska statistikområden (DeSO)⁵ i en kommun. Med detta menas att indexet visar om vissa socioekonomiska grupper är överrepresenterade inom olika områden, där det råder ojämn geografisk fördelning av låg- och höginkomsttagare. Indexet löper på en skala från 0–100, där låga värden innebär låg segregation och höga värden innebär hög segregation.

Ojämlighetsindexet har minskat senaste mätperioden från 31,1 till 30,6. Att Gislaved har ett ojämlikhetsindex på 30,6 kan tolkas på så sätt att 30,6 procent av befolkningen i den lägsta inkomstkvarnten (de 20 procent av invånarna med lägst inkomst) i genomsnitt behöver byta till ett annat bostadsområde för att de ska vara jämnt fördelade i förhållande till hur personer i inkomstkvarntil 5 (de 20 procent med högst inkomst) är bosatta.

Detta innebär att den ekonomiska segregationen, enligt detta mått, har minskat för första gången på flera år då liknande inkomstgrupper i högre grad bor blandat med andra inkomstgrupper snarare än bara med hushåll i samma inkomstklass. Utvecklingen visas nedan.

Källa: Boverket (2022)

⁵ Områdena benämns DeSO och är en indelning som SCB tillhandahåller

Andel boende i områden med socioekonomiska utmaningar

Den andra indikatorn mäter andelen av befolkningen som bor i områden med socioekonomiska utmaningar, vilket är en områdesklassificering som tagits fram av Delegationen mot Segregation och SCB⁶. Den utgår från invånarnas olika socioekonomiska förutsättningar där det är möjligt att följa hur många och hur stor andel som bor i olika områdestyper över tid.

Det är framför allt viktigt att följa andelen som bor i områdestyp 1 och områdestyp 2 över tid, då dessa områden har socioekonomiska utmaningar som tydligt korrelerar med försämrade uppväxt- och levnadsvillkor. Områdestyperna 1 och 2 klassificeras för sin klassificering om de har en hög koncentration av individer med låg utbildningsnivå, låga inkomster och en hög andel personer som uppstår ekonomiskt bistånd eller varit arbetslösa längre än sex månader.

Hur områdesfördelningen ser ut i Gislaveds kommuns befolkning visas nedan i tabellen nedan. Andelen som bor i områden med socioekonomiska utmaningar har ökat i jämförelse med hur fördelningen såg ut 2011, vilket främst beror på att ett område som tidigare definierats som socioekonomiskt blandat nu definieras som ett område med socioekonomiska utmaningar, samt att det flyttat in fler än det flyttat ut i områden med stora socioekonomiska utmaningar utan att en socioekonomisk förbättring identifierats.

Under 2020 ser ovanstående utveckling ut att ha avstannat, där totalt 13,8 procent av befolkningen bor i områden med socioekonomiska utmaningar. Samma siffra 2019 var 14,2 procent. Detta beror i huvudsak på befolkningsminskningar i områden områdestyperna, snarare än en höjning av den socioekonomiska statusen i området.

En noterbar trend som fortsätter även senaste mätperioden är att färre bor i socioekonomiskt blandade områden. Invånarna bor i högre grad antingen i områden med socioekonomiska utmaningar eller i områden med goda socioekonomiska förutsättningar.

⁶ Delmos (2022)

	2011	2013	2015	2017	2019	2020	Antal i befolkningen, per områdestyp 2020 (Förändring från 2019)
Områdestyp 1 – Områden med stora socioekonomiska utmaningar	6.2%	6,4%	6,8%	6,8%	7%	6,9%	2 031 (- 58)
Områdestyp 2 – Områden med socioekonomiska utmaningar	3.6%	3,2%	3,6%	7,1%	7.2%	6,9%	2 053 (-107)
Områdestyp 3 – Socioekonomiskt blandade områden	67.6%	67,9%	62,3%	59,1%	49.8%	45,2%	13 396 (- 1 512)
Områdestyp 4 – Områden med goda socioekonomiska förutsättningar	22.6%	22,5%	27,3%	26,9%	36.1%	41,0%	12 155 (+ 1 349)
Områdestyp 5 – Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0

Källa. Delmos (2022)

Segregationen är bunden till bostadsform

Indikatorerna tyder på att den socioekonomiska segregationen mellan olika områden i kommunen har fått fäste, men att utvecklingen avstannat under senaste mätperioden. Segregationen styrs mycket av vilken bostadstyp som finns i respektive område. I områden med mer hyresrätter är också de socioekonomiska utmaningarna större.

Kommunen har idag målsättningar om en blandad bebyggelse, men eftersom det inte byggts på ett blandat sätt har inte heller segregationen inom områden påverkats. Hur segregationen ser ut måste vägas in i den samhällsplanering som görs i kommunen.

Välmående människor som kan nå sin fulla potential

I det prioriterade området *välmående människor som når sin fulla potential* existerar fyra sakområden

- Utbildning
- Trygghet och livsvillkor
- Hälsa
- Delaktighet och inflytande

Utbildning

I det prioriterade området *välmående människor som når sin fulla potential* I det prioriterade området *välmående människor som når sin fulla potential* belyses vikten av att förbättra skola och utbildning för att ge invånarna goda förutsättningar på arbetsmarknaden samt till egen försörjning. I det prioriterade området fastslås att barn och unga ska ges möjlighet att slutföra sin utbildning, att skolmiljön ska vara trygg samt att den skadliga stressen ska minska bland eleverna.

I nationella studier framkommer ett samband mellan utbildningsnivå och hälsa. Likaså har lågutbildade sedan 1990-talet fått en alltmer utsatt position på arbetsmarknaden, där gymnasieutbildning i ännu högre grad krävs för att unga vuxna ska etablera sig på arbetsmarknaden. Detta beror bland annat på ökad datorisering och automation samt ökad konkurrens om arbeten med låga utbildningskrav. Det är därför av vikt att så många som möjligt slutför en gymnasieutbildning för att på så sätt möjliggöra egen försörjning i enlighet med strategins inriktningar.

Sakområdet utbildning består av fyra indikatorer:

1. Andel (%) invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning
2. Andel (%) elever med examen från gymnasiet inom 4 år
3. Andel (%) elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram
4. Andel (%) elever som upplever trygghet i skolan

Utbildning

Skolresultaten har försämrats under 2022, men viss återhämtning gjordes i och med sommarskola för elever i åk 9. Därför bedöms utbildning ha en varierad trend.

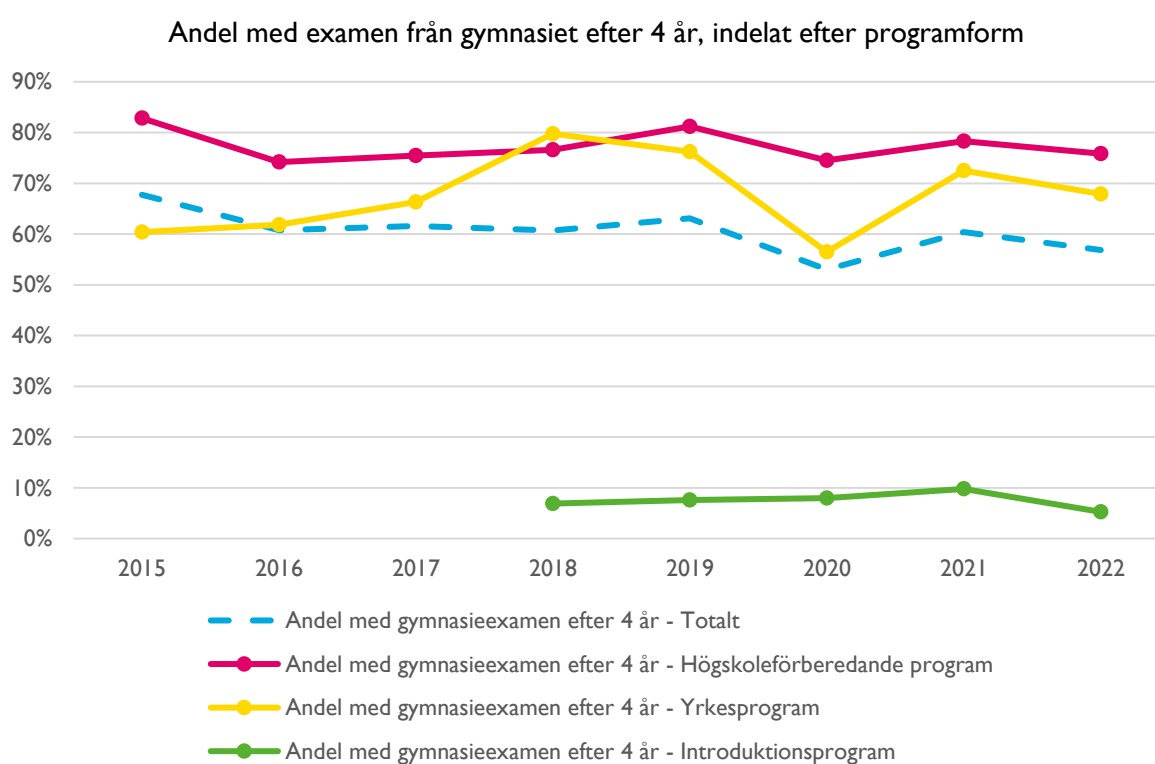
1.	En större andel i befolkningen har högskoleutbildning senaste mätperioden. Utvecklingen är dock långsam och kommunen har i relation till andra kommuner en lägre andel högskoleutbildade.	
2.	En mindre andel gymnasieelever har examen inom 4 år jämfört med förra året.	
3.	En lägre andel elever i åk 9 har minst behörighet till yrkesprogram på gymnasiet jämfört med förra året. Efter sommarskola förbättrades dock resultatet.	
4.	Tryggheten i skolan har en varierad utveckling, då elevernas upplevda trygghet ökar i både på mellanstadiet och i gymnasiet, men minskar i högstadiet.	

Skolresultaten har försämrats under 2022 – den upplevda tryggheten har en mer varierad utveckling

Andel (%) elever med examen från gymnasiet inom 4 år

Andelen elever som tar examen från gymnasiet inom fyra år från påbörjad utbildning minskade från 60,4 procent 2021 till 56,8 procent 2022. Notera att även de elever som går i skola i andra kommuner men är bosatta i Gislaveds kommun räknas med här.

Det finns skillnader mellan de olika gymnasieprogram som finns (högskoleförberedande, yrkesförberedande och introduktionsprogram). Särskilt låg är genomströmningen i introduktionsprogrammet, där få klarar av att ta examen inom 4 år från påbörjad utbildning. Skillnaderna visas nedan.

Källa: Kolada (2023)

Det finns även skillnader mellan pojkar och flickor, där den förstnämnda gruppen presterar sämre än den sistnämnda med mellan 10 till 20 procentenheter beroende på vilket år och gymnasieprogram som åsyftas.

Det bör även nämnas att kommunens resultat inom skolan fortsatt är sämre än de flesta andra kommuner i riket. Kommunen har den tredje lägsta andelen som tar examen efter fyra år av alla kommuner i riket.

Andel (%) elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram

Gislaved har under 2022 haft en svag minskning av andelen av behöriga till yrkesprogram på gymnasiet- under ordinarie lästerminer. Att vara behörig

till yrkesprogram kan förstås som den lägsta behörighetsnivån till gymnasiet och mäter därför hur många som är behöriga totalt sett. Precis som ovan beskrivet är gymnasieexamen avgörande för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden, vilket innebär att behörigheten bland elever i åk 9 ska vara så hög som möjligt. Även här räknas de elever som går i skola i andra kommuner men som är bosatta inom kommunens gränser.

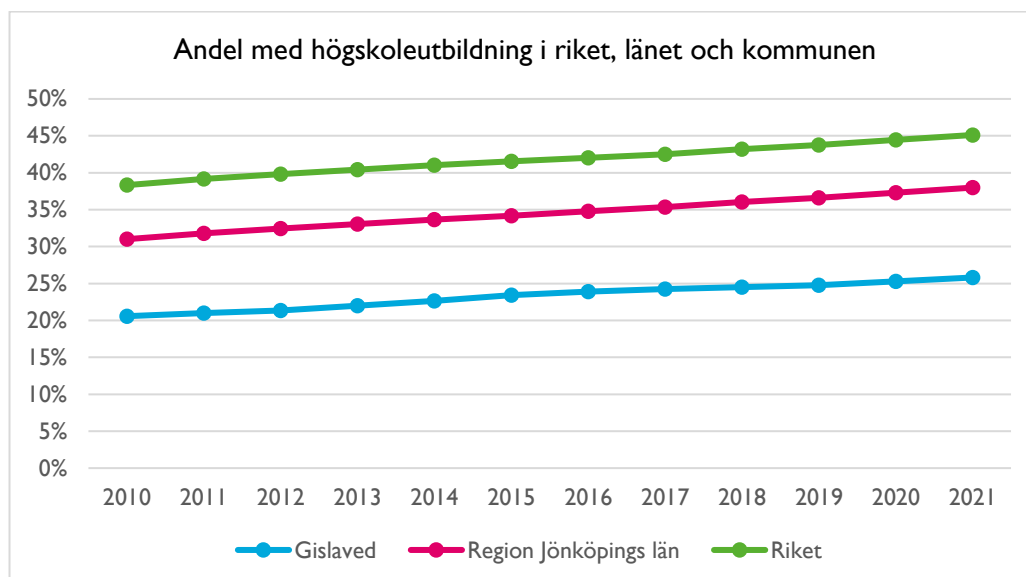
Med en andel på 82,2 behöriga till yrkesprogram sjönk resultatet med 1,1 procentenheter jämfört med 2021. Resultatet är dock i linje med jämförbara år under 2010-talet och är en svag minskning från en hög notering 2021. Adderas sedan sommarskola stiger siffran till 85 procent. Detta kan dock inte jämföras med andra kommuner då endast de betyg som tas under ordinarie läsår används som underlag.

Andelen som fått behörighet till yrkesprogram på gymnasiet under ordinarie läsår är lägre än det nationella genomsnittet, vilket är 85,3 procent år 2022. Spridningen mellan kommuner är dock inte särskilt stor och skillnaderna ska därför inte överdrivas.

Flickor har en högre andel behöriga till minst yrkesprogram på gymnasiet, med 85,8 procent jämfört med pojkarna som har 76,8 procent. Precis som i indikatorn som visar andelen med gymnasieexamen efter fyra år finns tydliga könsskillnader, där pojkarna presterar sämre.

Andel (%) invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning

På ett mer övergripande plan studeras hur stor andel av befolkningen som har en högskoleutbildning. Kommunens har en ökande andel med högskoleutbildning i befolkningen, där det i genomsnitt ökar med 68 personer per år de senaste tio åren. Det innebär att kommunen har ökat med 5 procentenheter över en tioårsperiod, till totalt 25,8 procent år 2021. Kommunen har i relation till både länet och riket som helhet en låg andel högskoleutbildade. I riket är andelen med högskoleutbildning nästan dubbelt så hög. Gislaveds kommun befinner sig bland de kommunerna med lägst andel högskoleutbildade i landet.

Källa: SCB (2022c)

Andel (%) elever som upplever trygghet i skolan

Slutligen mäts också den upplevda tryggheten i skolan i tre årskurser. I årskurs fem har andelen elever som känner sig trygga i skolan ökat, från 83 procent som kände sig trygga i skolan 2018 till 90 procent 2020.

I högstadiet har andelen som känner sig trygga i skolan minskat till 73 procent 2022 jämfört med 2020. I gymnasiet har istället andelen som känner sig trygga ökat från 82 till 84 procent.

En viktig skillnad att poängtera är mellan könen i årskurs nio. Både 2020 och 2022 skiljde det minst 9 procentenheter mellan killarnas och tjejernas trygghet. Eftersom könsuppdelad statistik endast finns för senaste mätningen är det svårt att säga om detta är en trend som funnits under en längre tid.

Sammantaget bedöms indikatorn ha en varierad utveckling, tryggheten ökar i både på mellanstadiet och i gymnasiet, men minskar i högstadiet.

Tabell 1 Andel som upplever trygghet i skolan

Årskull	Kön	2016	2018	2020	2022
Elever i åk 5: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%)	Totalt	88,7%	90,0%	83,2%	90,0%
	Kvinnor			82,0%	88,0%
	Män			84,0%	92,0%
Elever i högstadiet: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%)	Totalt	79,9%	78,8%	79,7%	73,0%
	Kvinnor			86,0%	70,0%
	Män			75,0%	79,0%
Gymnasieelever år 2: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%).	Totalt	87,5%	77,0%	82,0%	84,0%
	Kvinnor			80,0%	81,0%
	Män			84,0%	88,0%

Källa: Skolinspektionen (2021)

Sakområdet utbildning har sämre utveckling jämfört med tidigare mätperiod – viktigt att förbättra behörighets- och examensgrad

De olika indikatorerna visar att Gislaveds kommun bör prioritera att förbättra elevernas behörighets- och examensgrad. Detta eftersom det i dagsläget är en av kommunerna med lägst resultat i riket, särskilt vad det gäller andelen som tar gymnasieexamen.

Det ska också nämnas att skillnaderna mellan män och kvinnor består, där den förstnämnda gruppen presterar sämre än den sistnämnda med upp till 15 procentenheter skillnad i examen efter fyra år beroende på gymnasieprogram. Sådana skillnader behöver både analyseras och arbetas med framöver.

Även tryggheten på högstadiet bör uppmärksammas, där en vidare analys bör göras av varför upp till 27 procent inte känner sig trygga.

Trygghet och livsvillkor

Sakområdet trygghet och livsvillkor syftar till att mäta i vilken utsträckning alla invånare ska uppleva såväl ekonomisk som social trygghet samt i vilken grad vårdnadshavares livsvillkor förändrats över tid.

Dessa faktorer är centrala inriktningar i det prioriterade området *välmående människor som når sin fulla potential*, där de förmodas leda till förbättrad levnadsstandard, jämlika möjligheter i samhället samt långsiktig förbättring av barnens framtidsutsikter.

Sakområdet innehåller följande indikatorer:

1. Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen
2. Andel (%) Invånare 0–19 år i ekonomiskt utsatta hushåll
3. Andel (%) invånare som är oroliga för sin egen trygghet
4. Andel (%) invånare som anser att det finns ganska eller mycket stora problem med trygghet i kommunen
5. Andel (%) som upplever att de har möjlighet att vara den de vill och leva det liv de vill
6. Andel (%) som känner tillit till andra människor

Trygghet och livsvillkor

Tryggheten och livsvillkoren i kommunen visar på varierade resultat. Den ekonomiska tryggheten förbättras, samtidigt som den sociala tryggheten och tilliten behöver förbättras.

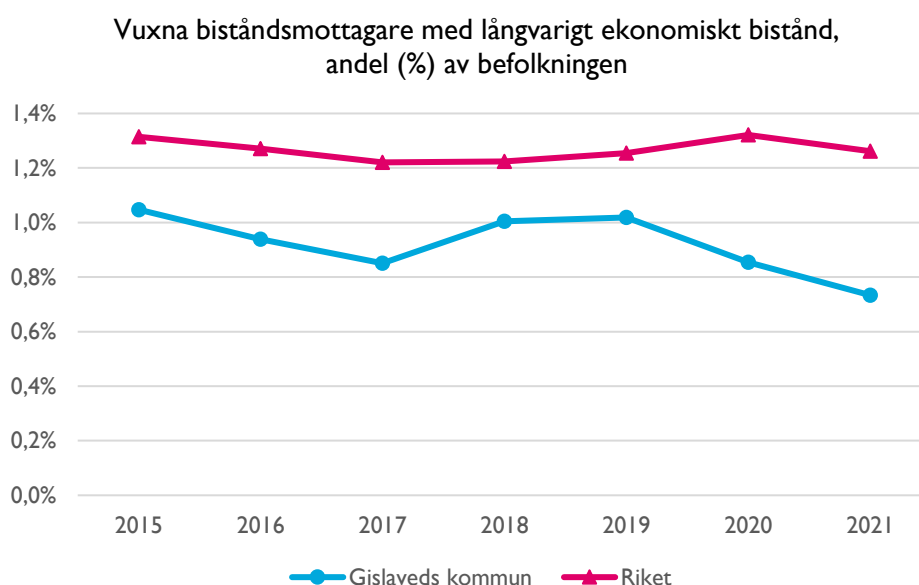
1.	Andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd i befolkningen har minskat senaste mätperioden	
2.	Färre barn och unga lever i hushåll med låg ekonomisk standard	
3.	Kommunen skiljer sig inte från riket eller länet i den upplevda oron för sin egen trygghet	
4.	Gislaved utmärker sig negativt gällande hur invånarna uppfattar problem i samhället, där invånarna i högre grad än länet och riket uppfattar att narkotikahandel, våldsbrott samt personer eller grupper som bråkar eller stör som ett ganska eller mycket stort problem i kommunen.	
5.	En betydande del av befolkningen upplever att de har möjlighet att vara den de vill och leva det liv de vill.	
6.	Gislaved utmärker sig varken positivt eller negativt gällande hur stor andel av befolkningen som lider av fetma. Siffran är dock relativt hög.	

Den sociala tryggheten visar en ofördelaktig trend samtidigt som den ekonomiska tryggheten har förbättrats senaste mätperioden

Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen

En grupp med sämre ekonomiska förutsättningar är de som försörjs av ekonomiskt bistånd över en längre tid. Andelen av befolkningen med långvarigt ekonomiskt bistånd har minskat fram till 2021. Totalt då totalt 0,7 procent av den vuxna befolkningen klassificerades som långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd och en tydlig negativ trend kan identifieras.

Kommunen har också en lägre andel än riket, vilket visas nedan.

Källa: kolada (2023)

Andel (%) Invånare 0–19 år i ekonomiskt utsatta hushåll

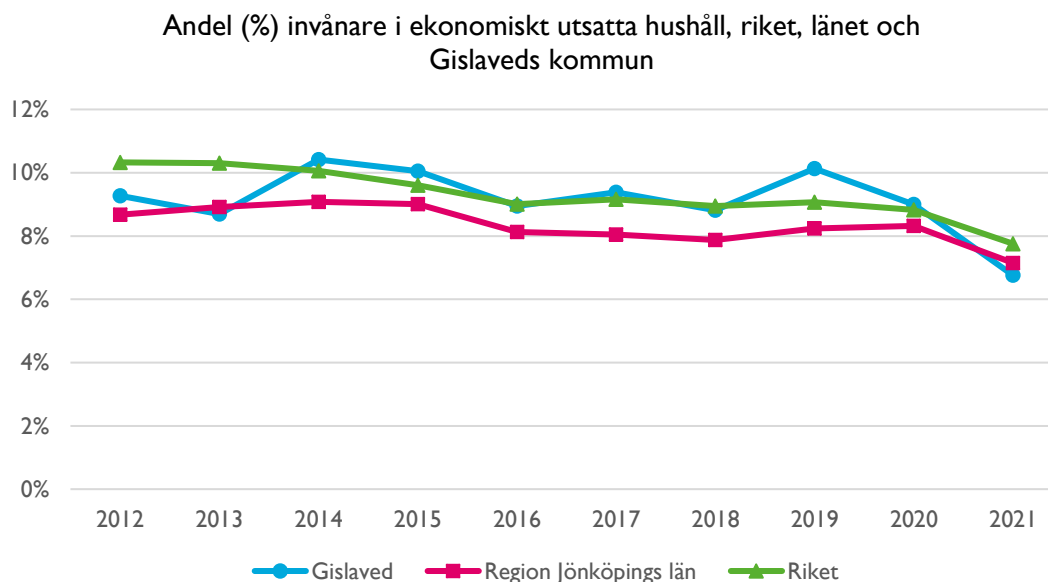
En särskilt viktig grupp att följa över tid är barnen som växer upp i ekonomisk utsatthet. Barn som växer upp under ekonomiskt utsatta förhållanden riskerar sämre fysisk och psykisk hälsa, sämre skolresultat och försämrade sociala relationer⁷. Även ungdomskriminalitet, våld och arbetslöshet är högre bland barn som växt upp under sådana förhållanden. Alla dessa faktorer påverkar barnens möjligheter längre fram i livet.

En minskning av andelen invånare i åldrarna 0–19 år som växer upp i ekonomiskt utsatta hushåll har identifierats sedan 2019. Mellan 2020 och 2021 har nedgången fortsatt från att 9 till 6,8 procent av alla barn i

⁷ Folkhälsomyndigheten (2022)

kommunen bor i ekonomiskt utsatta hushåll. Detta innebär att den ökning som identifierades under 2019 verkar endast ha varit tillfällig.

Nedan presenteras utvecklingen i länet, riket och i Gislaveds kommun. Det framgår att kommunen nu har lägre andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll i jämförelse med både riket och regionen, vilket är första gången sedan 2013.

Källa: Kolada (2023)

I jämförelse med angränsande kommuner har Värnamo, Vaggeryd och Tranemo en lägre andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll, samtidigt som Hylte och Gnosjö har en högre andel.

Andel (%) invånare som är oroliga för sin egen trygghet

Den sociala tryggheten skiljer sig från den ekonomiska, men är minst lika viktig i ett välfungerande samhälle. En otrygg befolkning, där individer avstår från vissa aktiviteter på grund av rädsla, kan i längden leda till att den informella sociala kontrollen minskar. Med detta menas färre och färre människor väljer att ingripa när de ser någonting som är fel eller när människor i området beter sig på ett oacceptabelt sätt. Detta riskerar i längden att leda till mer och grövre brottslighet⁸.

Eftersom trygghet ofta mäts genom enkätundersökningar, i detta fall från SCBs medborgarundersökning, krävs en förklaring av hur dessa ska tolkas så att inte felaktiga slutsatser dras från resultaten. När endast ett urval av befolkningen tillfrågas uppstår osäkerheter i statistiken.

⁸ Mellgren och Kronqvist (2013)

Vid jämförelse med andra kommuner eller riket måste felmarginalen tas i beaktande för att kunna undersöka om skillnaden i svar är "statistiskt säkerställd." Med statistiskt säkerställd menas att skillnaderna troligtvis inte kan förklaras av slumpen i urvalet. Felmarginalen beror i sin tur på urvalets storlek och omfång.

Genom att subtrahera och addera felmarginalen på det angivna värdet skapas ett konfidensintervall. Om de olika kommunernas konfidensintervall inte överlappar kan skillnaden anses vara statistiskt säkerställd. I nedanstående fall används en 95-procentig konfidensintervall, vilket innebär att med 95 procent säkerhet har intervallen "träffat rätt" och innehåller det sanna värdet för hela populationen.

I uppföljningen mäts både andelen invånare som känner oro för sin egen trygghet och andelen invånare som upplever att trygghet är ett problem i samhället. Kommunens resultat i enkätundersökningarna avviker inte på något sätt vad det gäller vilken oro invånarna känner för sin egen trygghet, men avviker i stort vad det gäller hur befolkningen ser på tryggheten generellt i samhället.

I enkätsvaren kring oron för den egna tryggheten finns en rädsla för framför allt våldsbrott, inbrott och identitetsbrott i kommunen, där mellan en fjärdedel och en tredjedel av befolkningen upplever sådan oro. Inga statistiskt säkerställda skillnader mot riket eller länet kunde identifieras.

Hur orolig är du för att...	Ganska eller mycket orolig	Inte så eller inte alls orolig	Säkerställd skillnad mot riket	Säkerställd skillnad mot länet
Drabbas av inbrott i ditt hem?	28% (±5,0)	72% (±5,0)	Nej	Nej
Utsättas för sexuella trakasserier eller liknande?	15% (±4,0)	85% (±4,0)	Nej	Nej
Bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld?	31% (±5,4)	69% (±5,4)	Nej	Nej
Bli utsatt för hot och trakasserier på nätet?	14% (±4,4)	86% (±4,4)	Nej	Nej
Bli utsatt för identitetsstöld?	38% (±5,4)	62% (±5,4)	Nej	Nej
Det kommer ske en allvarlig samhällsstörning i kommunen? (t.ex. skogsbrand, översvämning)	21% (±4,4)	79% (± 4,4)	Nej	Nej

Källa: SCB (2022a)

Andel (%) invånare som anser att det finns ganska eller mycket stora problem med trygghet i kommunen

Större skillnader identifieras i hur den generella tryggheten uppfattas bland invånarna, där frågan i enkätundersökningen istället fokuserar på i vilken grad vissa företeelser anses vara ett förekommande problem i samhället.

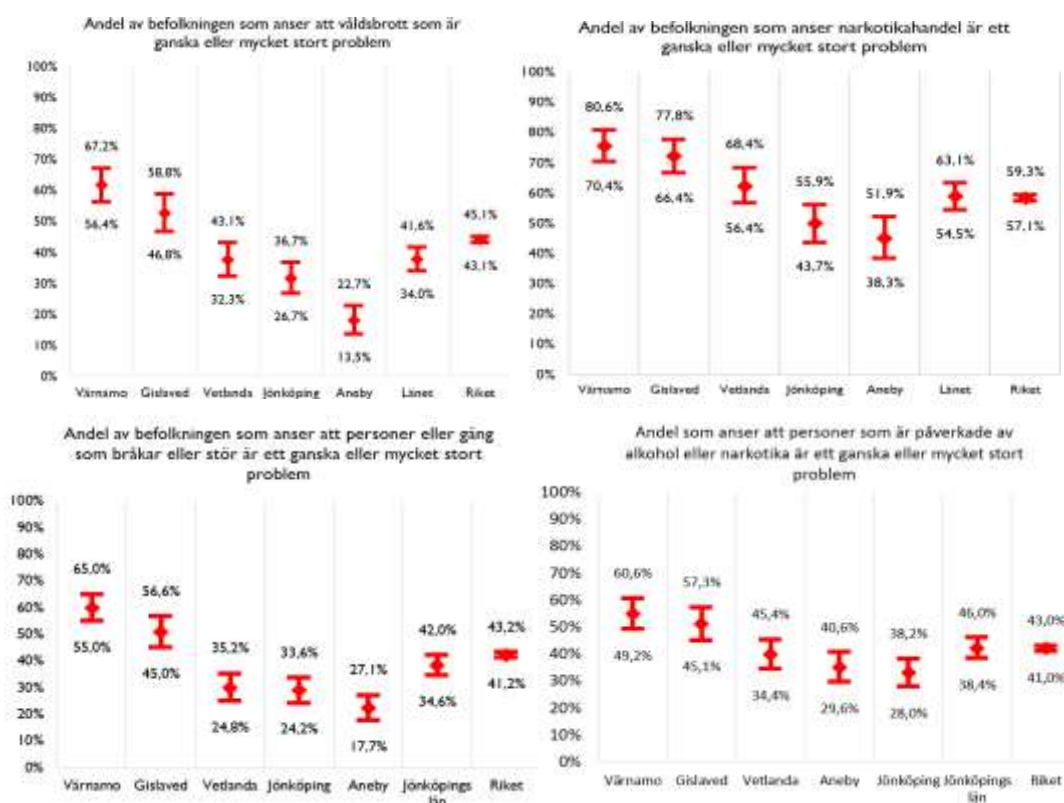
Gislaveds kommun utmärker sig negativt på följande frågor:

- Personer eller gäng som bråkar eller stör
- Personer som är påverkade av alkohol eller narkotika
- Narkotikahandel
- Våldsbrott

Andelen som uppfattar våldsbrott som ett ganska eller mycket stort problem i samhället är mellan 56–67,2 procent av befolkningen. För narkotikahandel är det runt 70–80 procent av befolkningen som anser att det är ett ganska eller mycket stort problem. Båda dessa skiljer sig statistiskt från ett flertal kommuner i närområdet samt riket och länet som helhet.

Kommunen har sett en ökning av anmälda våldsbrott under 2019 och 2020, vilket kan utgöra en del av förklaringen till både den låga generella tryggheten i kommunen. Det är också viktigt att notera att det är fler som anser att våldsbrott är ett generellt problem i samhället än vad som är rädda för att det händer en själv.

Ungefär hälften av befolkningen anser att personer eller grupper som bråkar eller stör samt personer som är påverkade av narkotika eller alkohol är ganska eller mycket stora problem i kommunen. Även här finns statistiskt säkerställda skillnader gentemot omkringliggande kommuner.

Andel (%) som upplever att de har möjlighet att vara den de vill och leva det liv de vill

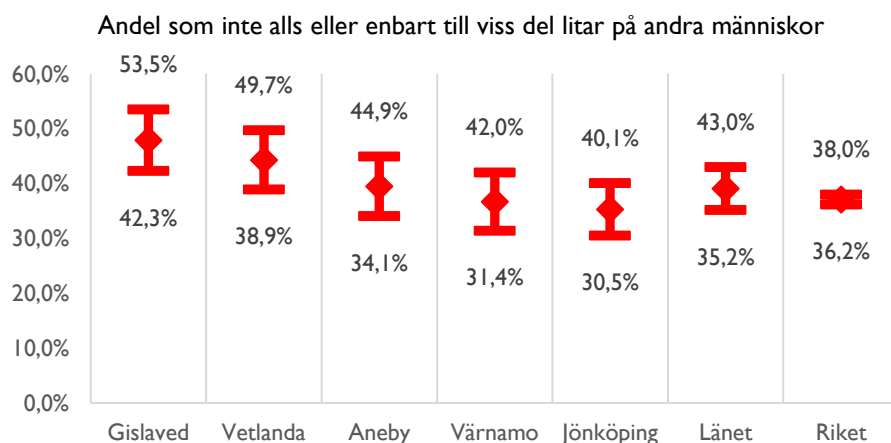
En ytterligare aspekt av trygghet är möjligheten att kunna leva det liv man vill och vara den man vill oavsett ålder, kön eller könstillhörighet, sexualitet, religion, etnicitet eller funktionsnedsättning.

Kommunen har en relativt hög andel som upplever att de har möjlighet att vara den de vill och leva det liv de vill, där 82 procent svarade att de till stor del eller helt och hållet kan vara den de är och leva det liv som de vill medan 18 procent svarade att de det de inte alls eller endast till viss del kan göra det. Felmarginalen var 4,9 procent. Resultatet skiljer sig inte från riket eller länet som därför har ett resultat som ligger i nivå med Gislaved kommuns.

Andel (%) som känner tillit till andra människor

En viktig del av tryggheten i samhället är tillit. I strategin fastslås att den upplevda tryggheten korrelerar med vilken tillit invånarna känner gentemot samhället och andra människor. Tillit minskar upplevelsen av stress samt gör den sociala världen mer hanterbar.

I Gislaveds kommun är det 47,9 procent ($\pm 5,6$) som svarat att det inte alls eller endast till viss del går att lita på andra människor. Detta är ett högre och statistiskt säkerställt resultat jämfört med riket och Värnamo kommun, vilket syns nedan. Gislaved har strax under de kommuner där flest angett att de inte alls eller enbart till viss del litar på andra människor i riket. Det är framför allt ”till viss del” som är högre än resterande kommuner samt riket.

Källa: SCB (2022a)

Den sociala tryggheten måste förbättras och beredskap för en försämrad ekonomisk trygghet bör skapas

De olika indikatorerna kan delas utifrån om de mäter ekonomisk eller social trygghet. Analysen av indikatorerna visar att Gislaved i många fall har sämre resultat jämfört med riket, länet och andra kommuner i frågor social trygghet samt tillit till andra människor. Inom ekonomiska tryggheten har dock en förbättring identifierats.

I de sociala trygghetsfrågorna placerar sig Gislaveds kommun bland de kommuner med lägst andel som upplever en generell trygghet i samhället. Gislaved utmärker sig särskilt negativt på flera frågor. En viktig faktor att poängtera är att en större andel upplever problem i samhället utan att känna oro för sin egen trygghet, vilket kan indikera att det finns en bild av Gislaveds kommun som otryggt och en uppfattning av att samhällsutveckling inom trygghetsfrågor går åt fel håll. Detta är viktigt att uppmärksamma i arbetet med trygghetsfrågorna framöver, eftersom det påverkar hur trygghetsskapande insatser kan se ut.

Den ekonomiska tryggheten har ökat då andelen barn som växer upp i ekonomisk utsatthet minskat senaste mätperioden. Detta riskerar dock att påverkas av flera omvärldsfaktorer som ännu inte fått genomslag i statistiken, så som inflation och starkt ökande mat- och energipriser.

Hälsa

I det prioriterade området *välmående människor som når sin fulla potential* framförs att befolkningens hälsa är av stor betydelse för samhällets möjligheter till utveckling.

Strategin har ett uttalat fokus på yngres välmående som ett sätt att skapa förutsättningar för ett bättre hälsa och möjligheter i senare delar av livet. En god hälsa i ungdomen ger en bättre utgångspunkt för möjligheten att slutföra sin utbildning, social trygghet och en högre framtida livskvalitet.

Sakområdet mäts genom följande indikatorer:

1. Andel (%) av befolkningen som upplever en god generell hälsa
2. Andel (%) av befolkningen som upplever ett gott psykiskt välbefinnande
3. Andel (%) som upplever bra eller mycket bra allmän hälsa bland ungdomar
4. Andel (%) ungdomar som uppskattar att de har en bra eller mycket bra självkänsla
5. Andel (%) av befolkningen med riskkonsumtion av alkohol
6. Andel (%) av befolkningen med fetma
7. Ohälsotal, antal dagar
8. Andel (%) av befolkningen som upplever återkommande stress
9. Andel (%) av alla sjukskrivningar som beror på stress

 Hälsa

Hälsan i befolkningen har en varierad utveckling bland indikatorerna. Det är viktigt att arbeta med könsgapet mellan män och kvinnor i sjukskrivningar och skillnaderna i självkänsla mellan unga pojkar och flickor.

1.	Andelen som upplever en generellt bra hälsa i kommunen är god och innefattar ungefär tre fjärdedelar av befolkningen. Finns däremot inget att jämföra med då inga tidigare mätningar genomförts	
2.	Över 90 procent i befolkningen bedömer att de har ett gott psykiskt välmående, vilket är statistiskt säkerställt högre än riket.	
3.	Flickornas självuppskattade allmänna hälsa i årskurs nio har minskat tydligt senaste mätningen. Minskningen är så stor att indikatorn bedöms ha en negativ utveckling.	
4.	Flickor har betydligt sämre självkänsla än pojkar enligt den mätning som gjorts. Inga jämförelser med tidigare år är möjliga än.	
5.	I kommunen är andelen i befolkningen med en riskkonsumtion av alkohol lägre än i riket.	
6.	Gislaved utmärker sig varken positivt eller negativt gällande hur stor andel av befolkningen som lider av fetma. Siffran är dock hög.	
7.	Ohälsotalet har inte förändrats senaste mätperioden. Skillnaden mellan män och kvinnor är dock något som är tydligt i indikatorn, där kvinnor oftare får ersättning från försäkringskassan.	
8.	En lägre andel i befolkningen upplever sig stressade i jämförelse med riket, där skillnaden är statistiskt säkerställd.	
9.	Andelen av alla sjukskrivningar som beror på stress har inte förändrats nämnvärt totalt sett. Detta beror på att den ökat för män samtidigt som den minskar för kvinnor.	

Det finns en skillnad mellan kvinnor och män i indikatorerna som mäter hälsa

Andel (%) av befolkningen som upplever en god generell hälsa

I Gislaveds kommun bedömer 76 ($\pm 3,8$) procent att deras hälsa är bra eller mycket bra. Detta skiljer sig inte nämnvärt från varken riket eller länet. Inte heller några statistiskt säkerställda skillnader kan uppmätas mellan kvinnor och män i kommunen, även om sådana skillnader identifieras nationellt.

Källa: Folkhälsomyndigheten (2022)

Andel av befolkningen som upplever ett gott psykiskt välbefinnande

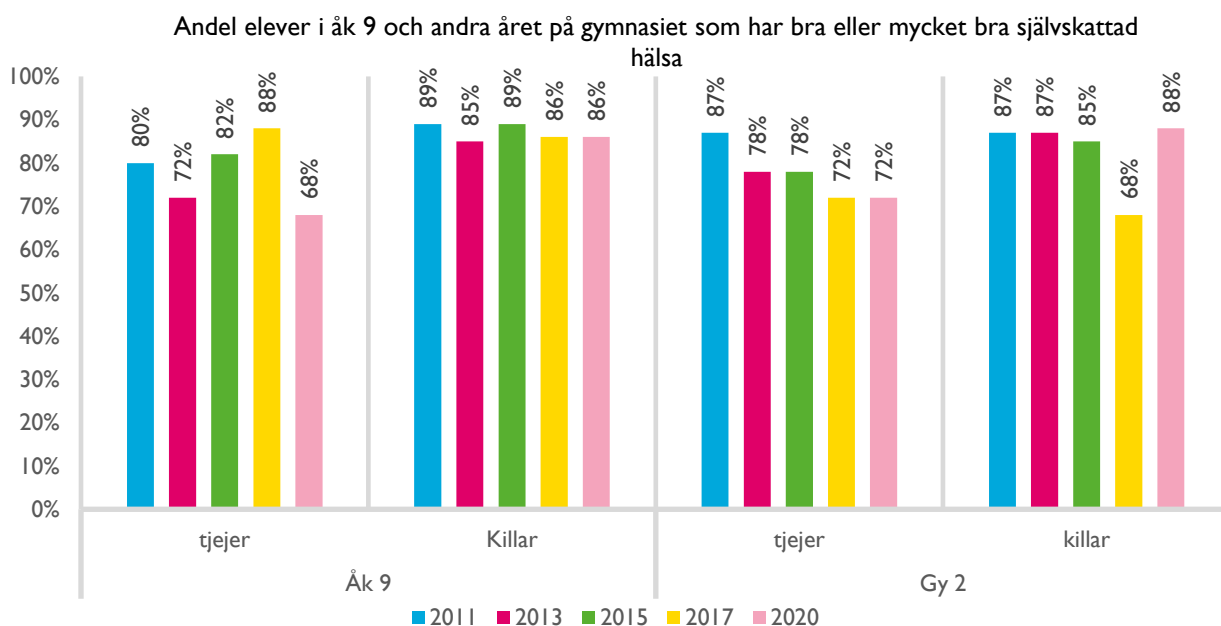
Det psykiska välbefinnandet i befolkningen är genomgående bra, då runt 91 procent ($\pm 2,6$) upplever gott psykiskt välbefinnande bland kommunens befolkning. I detta fall ingen skillnad mellan kvinnor och män uppmätas. Gislaveds kommun har ett högre resultat än riket, vilket också är statistiskt säkerställt. Ingen skillnad kan uppmätas mot riket.

Källa: Folkhälsomyndigheten (2023)

Andel (%) som upplever bra eller mycket bra allmän hälsa bland ungdomar

Bland yngre invånare, där de i årskurs nio och gymnasiet besvarat folkhälsoenkät ung, är den generella hälsan genomgående bra. Resultatet skiljer sig inte heller nämnvärt från riket, länet eller andra kommuner. Det finns dock en etablerad skillnad mellan pojkar och flickor, där de sistnämnda inte i lika hög grad skattar sin hälsa som bra. Dessutom har en oroväckande sänkning av hälsan för flickor i åk 9 har identifierats, där det sjunkit från 88 procent med god eller mycket god hälsa 2017 till 68 procent 2020.

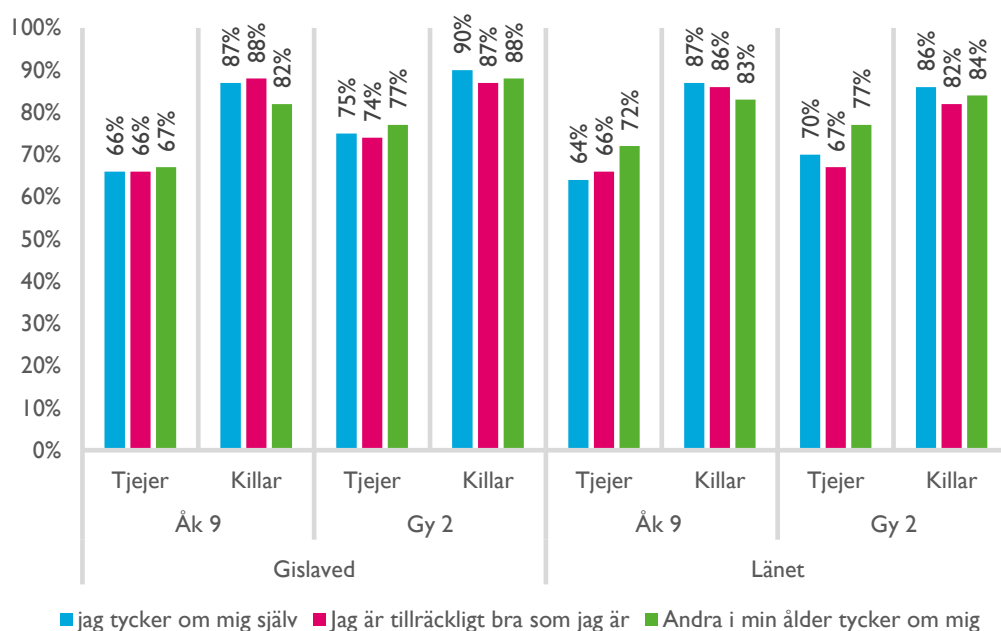

Källa: Region Jönköpings län (2021)

Andel (%) ungdomar som uppskattar att de har en bra eller mycket bra självkänsla

En liknande utveckling identifieras i hur inga skattar sin egen självkänsla i samma enkät, där den stora skillnaden som kan identifieras mellan pojkar och flickor. Endast två tredjedelar av flickorna i nionde klass uppskattar att de har en bra självkänsla, vilket innebär att var tredje flicka inte tycker om sig själv, tycker de är bra som de är eller tror att andra tycker om dem. För killarna har resultatet legat 85 procent alla år utom ett. Skillnaden i Gislaved är som högst 22 procentenheter i nionde klass och 16 procentenheter i andra året på gymnasiet mellan flickor och pojkar.

Andel som skattar en bra självkänsla bland ungdomar

Källa: Region Jönköpings län (2021)

Ohälsotal, antal dagar

Om man istället för självskattade bedömningar tittar på faktiska sjukskrivningar identifieras samma skillnad mellan könen. För att mäta detta används kommunens ohälsotal, vilket är ett mått på hur många dagar under en tolv månaders period som Försäkringskassan betalar ut ersättning vid nedsatt arbetsförmåga i åldrarna 16–64 år. Måttet påverkas av förändringar i sjukförsäkringen, vilket gör att detta måste vägas in i bedömningen.

Ohälsotalet ökade marginellt under 2022, till 25,4 dagar i jämförelse med 25,1 dagar 2021. Det ska tilläggas att samtidigt som ohälsotalet 2020 och 2021 är lägre än någon gång på 2000-talet är det fortfarande högre än andra kommuner i närområdet. De senaste fyra åren visas nedan, där även riket och länets ohälsotal presenteras.

Ohälsotalets utveckling					
Område	2018	2019	2020	2021	2022
Gislaved	27,6	27,0	25,1	25,4	25,4
Region Jönköpings län	27,8	26,5	25,6	25,2	24,8
Riket	24,7	23,5	22,6	22,0	22,0

Källa: Kolada (2023)

Andel (%) av alla sjukskrivningar som beror på stress

En märkbar skillnad mellan män och kvinnor återfinns i indikatorn som mäter stressrelaterade diagnoser i relation till det totala antalet sjukskrivningar. Det framkommer att kvinnor i högre utsträckning är sjukskrivna på grund av stress jämfört med männen. Från 2019 och framåt är

stressrelaterade sjukskrivningar endast 5–10 procent av alla sjukskrivningar för män, samtidigt som det är mellan 19–25 procent för kvinnor. Då ska det också vägas in att kvinnor i högre grad är sjukskrivna generellt.

Sett till ovanstående faktorer syns en trend med att kvinnor i högre grad är sjuka, sett framför allt till psykisk ohälsa och stressrelaterade sjukdomar. Detta fenomen gäller inte bara i Gislaveds kommun utan i hela landet.

I ett kortare tidsperspektiv, det vill säga senaste året, har inte andelen av alla sjukskrivningar som beror på stressrelaterade diagnoser förändrats nämnvärt. Detta beror på att andelen kvinnor som är sjukskrivna på grund av stress har minskat samtidigt som samma siffra för männen har ökat, vilket gör att det totala resultatet inte förändrats.

Andel (%) av befolkningen som upplever återkommande stress

I tolkningen av ovanstående indikator kring sjukskrivningar på grund av stress är det viktigt att väga in att en statistisk säkerställd skillnad identifieras i hur många i befolkningen som anser sig vara stressade i jämförelse med riket, där en mindre andel noteras i Gislaveds kommun. Statistiken hämtas från folkhälsoenkäten där ett urval fått uppskatta huruvida de känner sig stressade eller inte. Runt 10 procent (± 3) av befolkningen upplever sig stressade, till skillnad från 14 procent ($\pm 0,3$) i riket.

Andel (%) av befolkningen med fetma

En faktor av fysisk karaktär och som är en betydande riskfaktor för olika sjukdomar är övervikt och fetma. Detta riskerar att leda till bland annat hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes typ 2 och vissa cancerformer. Det ökar också risken för förtida död. Personer med fetma har också betydligt oftare symptom som värk och nedsatt rörelseförmåga⁹.

I Gislaveds kommun har 19,4 ($\pm 3,6$) procent av befolkningen ett BMI som klassificeras som fetma. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad gentemot riket eller länet. Det ska dock påpekas att nästan var femte person i kommunen faller inom ramen för fetma, vilket är en tydlig riskfaktor för försämrad hälsa.

Andel (%) av befolkningen med riskkonsumtion av alkohol

En indikator som sticker ut på ett positivt sätt är nivån för riskkonsumtion av alkohol, där det i Gislaveds kommun endast är 9 procent ($\pm 2,5$) som uppfyller kriterierna. Detta är statistiskt säkerställt lägre än riket, där 15,5 ($\pm 0,3$) har en riskkonsumtion av alkohol. Ingen statistisk skillnad kan identifieras gentemot Jönköpings län.

⁹ Folkhälsomyndigheten (2022)

Att tydligare arbeta med skillnaderna i hälsa mellan könen och den fysiska aktiviteten bör prioriteras framåt

Indikatorerna med negativ utveckling, det vill säga andelen av alla sjukskrivningar som beror på stress och ungdomars självuppskattade hälsa, är det tydligt att försämringen skett bland kvinnor.

Även inom ohälsotalet, som överlag inte förändrats nämnvärt senaste mätperioden, finns en tydlig skillnad mellan män och kvinnor. Likaså är det färre flickor än pojkar bland kommunens ungdomar som har en bra självkänsla.

Den största vidare utmaningen för kommunen inom sakområdet hälsa är att arbeta med att minska denna könsskillnad. Sjukskrivningar påverkar både livsinkomsten och pensionen, vilket riskerar att försämma livsvillkoren för den drabbade. Om kvinnor i högre grad är sjukskrivna påverkas de inte bara av den försämrade hälsan, utan även den ekonomiska tryggheten.

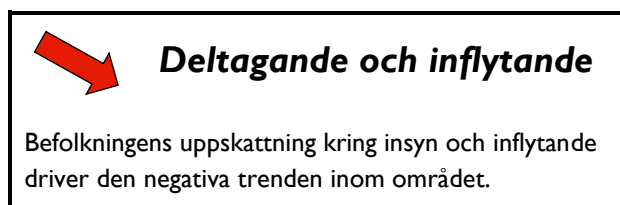
Deltagande och inflytande

Det prioriterade området för *välmående människor som når sin fulla potential* lyfter fram att de demokratiska processerna och samhällsgemenskapen ska stärkas genom delaktighet och inflytande bland medborgarna.

Delaktighet är i sig ett vagt och abstrakt begrepp, vilket gör det svårt att mäta. I nedanstående uppföljning undersöks delaktigheten och inflytandet i det demokratiska systemet genom självskattningar av möjligheten till inflytande och insyn i kommunens verksamheter. Deltagandet i den sociala gemenskapen genom hur stor andel av befolkningen som har ett lågt socialt deltagande.

Följande indikatorer används:

1. Andel (%) invånare som upplever möjlighet till inflytande och insyn över kommunens verksamheter och beslut
2. Andel (%) av befolkningen med lågt socialt deltagande

1. *Invånarna i Gislaveds kommun uppskattar att de har lägre möjlighet till insyn och inflytande över kommunens verksamheter och beslut än både riket och länet.*

2. *I Gislaveds kommun uppvisar ungefär en tredjedel av befolkningen ett lågt socialt deltagande. Detta skiljer sig inte statistiskt från varken riket eller länet. Inga tidigare år finns för jämförelse.*

Den upplevda delaktigheten och inflytandet i demokratiska processer är sämre än riket

Andel (%) invånare som upplever möjlighet till inflytande och insyn över kommunens verksamheter och beslut

Kommunen har en högre andel missnöjda med möjligheten till och inflytande i kommunens beslut och verksamheter. Över 80 procent ansåg att de inte alls eller endast till viss del hade sådan möjlighet. Detta är en statistiskt säkerställd skillnad gentemot riket.

Kommunen hade dessutom en ovanligt hög andel som angett inte alls på ovanstående fråga. Detta utgör en statistiskt säkerställd skillnad mot riket. Detta antas bero på en generell missnöjdhet med kommunen i närhet till enkäten med koppling till olika sakfrågor. Resultaten sammanfattas nedan.

Tycker du invånarna i din kommun har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter?	Inte alls	Till viss del	Till stor del	Helt och hållet
Gislaveds kommun	34% (±6,2)	54% (±6,5)	10% (±3,9)	..*
Riket	25% (±1,0)	57% (±1,1)	16% (±0,8)	3% (±0,4)
Jönköpings län	24% (±3,9)	56% (±4,3)	18% (±3,1)	2% (±1,3)

Källa: SCB(2021)

* Sekretess på grund av för få svarande

Andel (%) av befolkningen med lågt socialt deltagande

Det sociala deltagandet, vilket mäts genom folkhälsomyndighetens folkhälsoenkät, beskriver om befolkningen deltar i olika aktiviteter i civilsamhället eller andra sociala sammanhang¹⁰. Gränsen för lågt socialt deltagande är i de fall de svarande inte deltagit i någon av de föreslagna aktiviteterna. Här ändras fokus till i vilken grad befolkningen har en social delaktighet, vilket är besläktat med andra fenomen, så som social integration, ett socialt sammanhang, socialt kapital och social kvalitet. Ibland ses social delaktighet, i form av sociala relationer eller det omvända social isolering, som kärnan i begreppet socialt utanförskap.

I Gislaveds kommun uppvisar 34,7 procent (±4,3) ett lågt socialt deltagande. Detta skiljer sig inte statistiskt från varken riket eller länet. Siffran är dock hög på det sätt att ungefär var tredje person har ett lågt

¹⁰ Följande aktiviteter utgör ett socialt deltagande i enkäten: a) Studiecirkel eller kurs på din arbetsplats och fritid b) Fackföreningsmöte eller annat föreningsmöte c) Teater eller bio d) Konstutställning eller museum e) Religiös sammankomst f) Sporttillställning g) Skrivit i blogg eller insändare i tidning eller tidskrift h) Demonstration av något slag i) Offentlig tillställning t.ex. danstillställning, marknadsbesök eller liknande j) Större släktsammankomst k) Privat fest l) Följt sociala nätverkssajter på internet m) Skrivit inlägg, deltagit i diskussioner eller spelat med andra på internet. Det går också att svara n) Inget av ovanstående.

socialt deltagande, vilket är en siffra som bör analyseras vidare. Särskilt viktigt är det att fastställa vilka grupper detta rör sig om och hur det faktiskt påverkar deras inkludering i samhället.

Deltagande och inflytande visar en negativ trend överlag

Eftersom kommunen tydligt skiljer sig mot riket och länet i andelen som upplever insyn och inflytande över kommunens verksamheter anses hela sakområdet ha en negativ utveckling. Det krävs vidare arbete med att vända de negativa siffror som uppmätts.

Att runt en tredjedel av befolkningen har ett lågt socialt deltagande är också något som bör uppmärksammas och vidare analyseras utifrån hur det påverkar civilsamhället.

En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad

I det prioriterade området för en inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad finns tre sakområden:

- Inkomst och sysselsättning
- Företagande
- Arbetsmarknadsstruktur

Inkomst och sysselsättning

Det prioriterade området för en inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad präglas av hög sysselsättning, låg arbetslöshet och likvärdiga förutsättningar och möjligheter till försörjning i kommunen.

Området mäts genom följande indikatorer:

1. Andel (%) inskrivna arbetslösa av registerbaserad arbetskraft
2. Andel (%) unga som varken arbetar eller studerar
3. Medelinkomst, procentuell förändring
4. Kvinnors inkomst som andel (%) av männens inkomst

Inkomst och sysselsättning

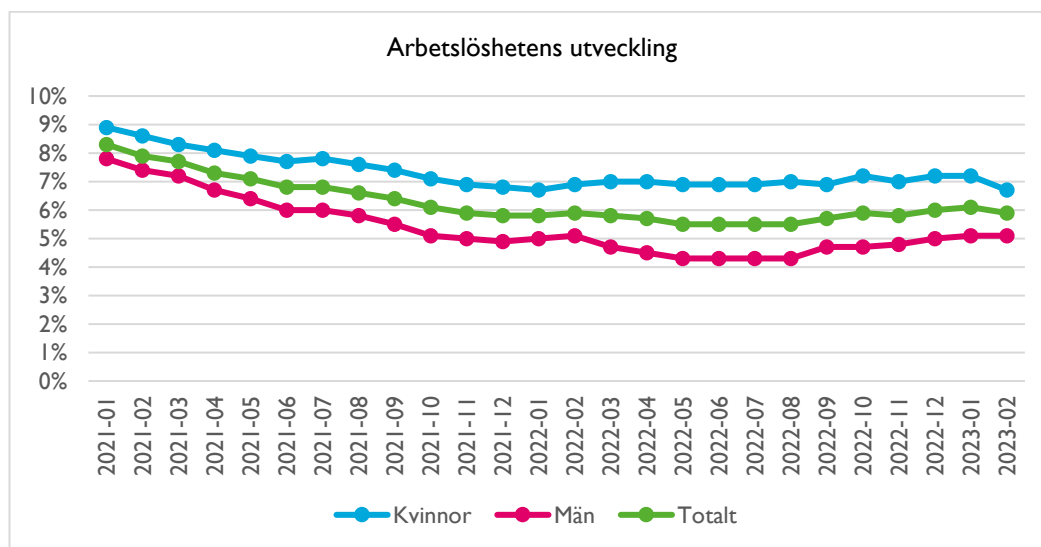
I jämförelse med tidigare år har områdets utveckling avstannat. Sämre tider på arbetsmarknaden förutspås och en beredskap för ökad arbetslöshet krävs.

1.	Arbetslösheten har inte förändrats nämnvärt under 2022.	
2.	Andelen unga som varken arbetar eller studerar har ökat två år i rad. Viss eftersläpning innebär att data är från pandemiåren.	
3.	Medianinkomsten ökade i högre grad än omkringliggande kommuner	
4.	Kvinnornas inkomst i relation till männens har försämrats mellan 2020-2021. En liknande trend identifieras i länet som helhet	

Inkomsten förbättras samtidigt som arbetslösheten har slutat minska

Andel (%) inskrivna arbetslösa av registerbaserad arbetskraft

Arbetslösheten¹¹ sjönk tydligt när pandemin släppte sitt grepp om landet 2021, men har inte förändrats nämnvärt under 2022 och var i slutet av året 6 procent. Arbetslösheten är fortfarande lägre än riket men högre än länet. Arbetslöshetens utveckling visas nedan.

Källa: Arbetsförmedlingen (2021)

Vad det gäller olika grupper på arbetsmarknaden är arbetslösheten högre bland utrikesfödda, särskilt vad det gäller kvinnor födda utanför Europa. En viss minskning av andelen arbetslösa utrikes födda kvinnor har noterats under 2022, samtidigt som ingen förändring skett i absoluta tal. Vad det gäller arbetslösa män har det inte haft någon större procentuell förändring, men däremot en viss ökning i absoluta tal.

Även utrikes födda ungdomar har vissa svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. För gruppen gäller samma som för utrikes födda kvinnor, det vill säga att andelen arbetslösa minskat utan att det märks i absoluta tal.

¹¹ Arbetslöshetsmättet som används är andelen inskrivna arbetslösa av den registerbaserade arbetskraften, som mäter andel av befolkningen som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen som har möjlighet att arbeta men saknar anställning.

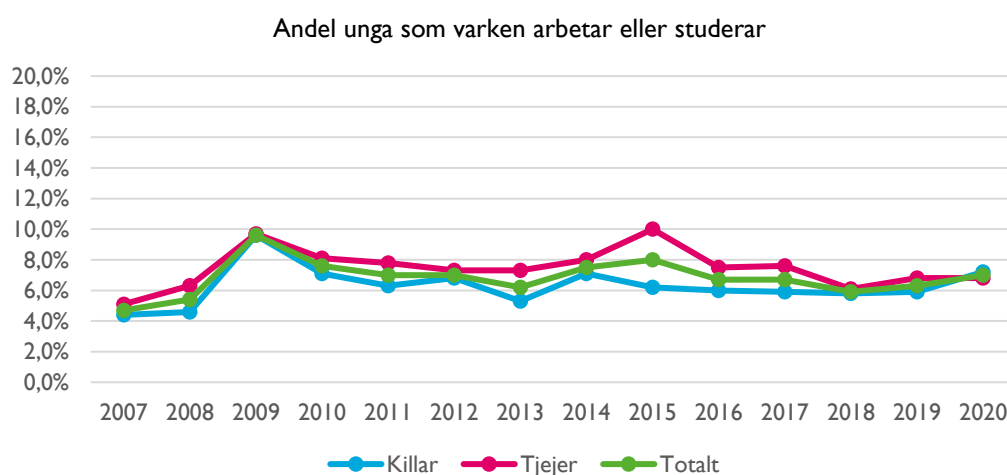
	Andel arbetslösa bland utrikes födda	Förändring jämfört med motsvarande period föregående år (procentenheter)	Antal arbetslösa bland utrikes födda	Förändring jämfört med motsvarande period föregående år (absoluta tal)
Utrikes födda kvinnor	17,1%	- 1,5%	353	+ 9
Utrikes födda män	11,5%	+ 0,3%	283	+ 36
Utrikes födda ungdomar 18–24 år	15,6%	- 1,9%	71	+ 4

Källa: Arbetsförmedlingen (2021)

Andel (%) unga som varken arbetar eller studerar

En särskilt viktig grupp att arbeta med är unga utan sysselsättning. Att vara utanför arbetsmarknaden, framför allt i längre perioder, leder till betydligt sämre möjligheter att komma i arbete och därtill en ökad risk för ohälsa¹². Genom att studera unga som varken arbetar eller studerar ges möjlighet att följa en utsatt grupp som behöver stöd för att kunna vara självförsörjande. Nationellt har det visat sig att unga som varken arbetar eller studerar i större utsträckning har funktionsvariationer eller lider av psykisk ohälsa.

Andelen unga som varken arbetar eller studerar har ökat två år i rad, till totalt 7 procent 2020. En tydlig ökning identifieras bland killar som också är de som driver ökningen den senaste mätperioden. Detta var dock 2020 vilket innebär att siffrorna korrelerar tidsmässigt med pandemin.

Källa: MFUC (2023)

Medelinkomst, procentuell förändring

¹² (Olofsson 2018; Nordström Skans 2004)

Ett ytterligare mått på hur inkomsterna och sysselsättningen förändras är medianinkomsten. Måttet utgår från sammanräknad förvärvsinkomst och innefattar alla skattepliktiga inkomster före skatt.

En ökande inkomst är en önskvärd utveckling då det tyder på tillväxt i kommunens ekonomi samt en bättre levnadsstandard bland invånarna. Det ger också möjlighet att studera inkomstutvecklingen i olika åldersgrupper och bland de med olika utbildningsbakgrund. Ökningen ställs i relation till medianinkomsterna bland de andra kommunerna i länet.

Medianinkomsten har förbättrats generellt under 2021 och är 386 000 kr, vilket innebär en ökning på 5,3 procent jämfört med 2020. Detta är den näst högsta ökningen i länet, efter Gnosjö. Sett till andra kommuner Gislaveds kommun den sjunde högsta medianinkomsten i länet.

Ålder	Medianinkomst 2021	Procentuell ökning från 2020
Gislaved	386 000	5,3%
Gnosjö	383 500	5,4%
Tranås	374 200	5,1%
Mullsjö	389 200	4,7%
Värnamo	390 600	4,6%
Sävsjö	378 800	4,4%
Vaggeryd	387 800	4,3%
Habo	421 000	4,3%
Vetlanda	385 900	4,1%
Jönköping	386 200	4,1%
Eksjö	377 600	4,1%
Nässjö	368 300	3,3%
Aneby	377 800	3,3%

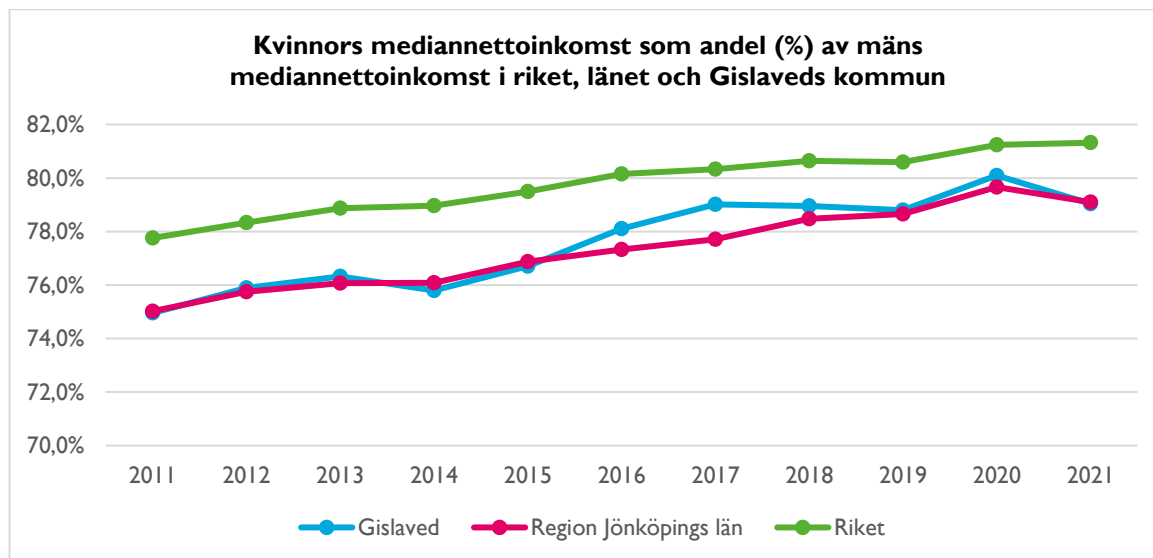
Källa: SCB (2022c)

Kvinnors inkomst som andel (%) av männens inkomst

En ytterligare aspekt av inkomstutvecklingen är den jämställdhetsutmaning där kvinnor har lägre löner och pensioner än män. Genom att studera förhållandet mellan kvinnor och mäns inkomster, där kvinnornas inkomst som andel av männens inkomst mäts, kan utvecklingen av kvinnors inkomster analyseras.

En i huvudsak jämn fördelning bör eftersträvas, då kvinnor och män i så fall arbetar och tjänar i samma utsträckning. Anledningen till att inkomst används som indikator är att faktorer som att kvinnor generellt har högre sjukfrånvaro, oftare jobbar deltid samt tar ut mer föräldraledighet påverkar inkomsten. Indikatorn speglar därför även detta förhållande till viss del.

Kvinnornas inkomst i relation till männens har försämrats mellan 2020-2021. Varför så är fallet är svårt att fastställa. En liknande trend identifieras i länet som helhet, vilket visas nedan.

Källa: SCB (2022b)

Arbetsmarknaden visar tecken på avmattning – omvärldsläget kommer troligtvis att påverka

Givet att Sverige rör sig mot en lågkonjunktur kommer troligtvis inkomsterna och sysselsättningen att påverkas negativt framöver.

Arbetslösheten har stabiliserat sig kring 6 procent efter att ha sjunkit snabbt från höga nivåer efter pandemin. Fördelningen av arbetslöshet bland olika samhällsgrupper har inte förändrats nämnvärt under året. En grupp som fortsatt har hög arbetslöshet i relation till andra grupper är utrikes födda kvinnor, där insatser kommer behövas för att få fler i arbete.

Insatser krävs även för unga som varken arbetar eller studerar, vilket ökade senaste mätperioden. Detta var dock under pandemin och huruvida dessa ungdomar erhållit sysselsättning när den avtagit går först att se nästkommande år. Att inte etablera sig på arbetsmarknaden eller som student i unga år riskerar att ha effekt på arbetsmarknadsdeltagandet under stora delar av livet, vilket gör att gruppen kräver insatser från det offentliga.

En trend som bör följas noggrant framöver är kvinnornas inkomst i relation till männens. Det är första gången på många år en negativ trend har uppmätts.

Företagande

Gislaveds kommun har en lång tradition av företagsamhet och entreprenörskap kopplat till Gnosjöandan. Regionen har under lång tid haft en stark tillväxt bland mindre och medelstora företag, och har historiskt varit en av Sveriges industritätaste regioner. Ett aktivt och framgångsrikt företagande leder till tillväxt, fler arbetstillfällen och ett växande välstånd i kommunen.

Företagandet mäts genom följande indikatorer:

1. Andel (%) företagsamma individer
2. Andel nyföretagsamma individer per 1000 invånare
3. Antal privata arbetsställen per 1000 invånare
4. Antal nya företag per 1000 invånare

Företagande

Den senaste statistiken, som mestadels är från 2021, tyder på en stark återhämtning från pandemin vad det gäller företagandet i kommunen. Däremot kan inte det senaste årets ekonomiska utmaningar identifieras i statistiken eftersom det inte rapporterats på lokal nivå ännu.

1.	<i>Kommunen har inte haft någon nämnvärd förändring av antalet företagsamma individer 2020-2021.</i>	
2.	<i>Antalet nyföretagsamma individer per 1000 invånare har ökat mellan 2020 och 2021.</i>	
3.	<i>Antalet arbetsställen har ökat senaste mätperioden, troligtvis som en konsekvens av att pandemins minskande påverkan på ekonomin</i>	
4.	<i>Kommunen har under senaste mätperioden sett ökning av antal nya företag per 1000 invånare.</i>	

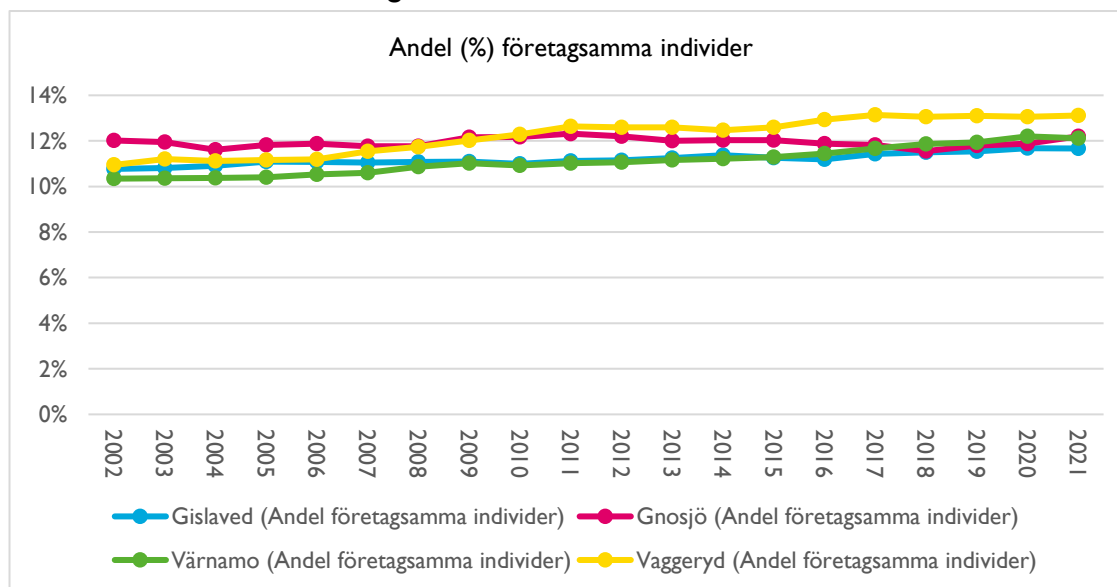
Företagsamheten i kommunen har förbättrats efter pandemin

Andel (%) företagsamma individer

I vilken grad den generella företagsamheten utvecklas i kommunen mäts genom andelen företagsamma individer. En individ räknas som företagsam om personen är godkänd för F-skatt, är delägare i ett aktivt handelsbolag eller är vd eller styrelsemedlem i ett aktivt aktiebolag räknas som företagsamma. Indikatorn visar andelen företagsamma av hela den arbetsföra befolkningen (16–74 år).

Det finns ingen andel som utgör en önskvärd mängd företagare i kommunen. Indikatorn bör istället spegla klimatet för företagare. Minskar andelen företagare kan detta visa på försämrade förutsättningar att driva företag och sämre utveckling för näringslivet.

Gislaveds kommun uppvisar ingen förändring av andelen företagsamma individer från 2020 till 2021, Andelen företagsamma individer är därmed 11,7 procent av den arbetsföra befolkningen. Detta ligger under riksnittet, vilket är 12,72 procent. Det råder inte några större skillnader gentemot Gnosjö eller Värnamo, vilka tillsammans med Gislaveds kommun kategoriseras en funktionell arbetsmarknadsregion¹³.

Källa: Företagsklimat (2023)

Andel (%) nyföretagsamma individer per 1000 invånare

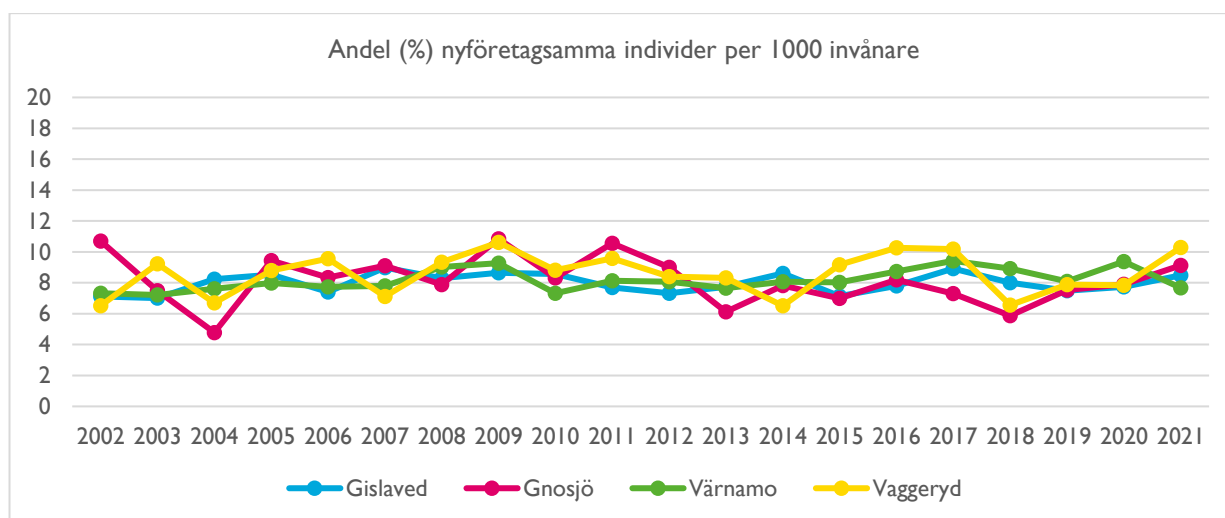
För att mer specifikt studera nyföretagsamheten mäts andelen nyföretagsamma individer per 1000 invånare. Med nyföretagsamma menas de individer som blivit företagsamma individer under året. Detta innebär att de individer som under året tillkommit i kategorin som antingen innehar F-

¹³ Detta innebär att man kan bo och pendla inom hela regionen. Kategorin är framtagen av myndigheten för tillväxtanalys

skattsedel, är delägare i ett aktivt handelsbolag, är vd eller styrelseordförande i ett aktivt aktiebolag räknas som nyföretagsamma.

En ökande andel nyföretagsamma kan indikera att nyföretagsamheten i kommunen är god och att den finns bra förutsättningar för att starta företag. Samtidigt så ska man vara medveten om att inga skillnader görs mellan olika typer av företag. I större städer finns också bättre förutsättningar att starta företag inom fler branscher.

Antalet nyföretagsamma individer per 1000 invånare har ökat senaste mätperioden, från 7,7 till 8,5 personer per tusen invånare. Antalet nyföretagsamma personer är i linje med andra kommuner i GGVV-regionen, men under riket som helhet.

Källa: Företagsklimat (2023)

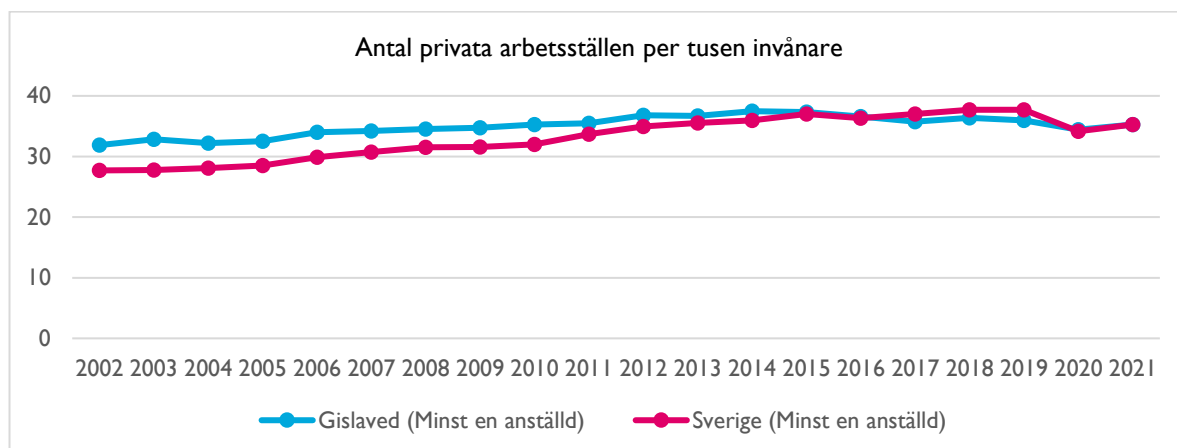
Antal privata arbetsställen per tusen invånare

Om fokus istället flyttar till antalet företag som existerar per tusen invånare med minst en anställd kan en indikation på hur mycket arbetstillfällen som näringslivet genererar i kommunen identifieras. Fler arbetstillfällen har positiva inverknings på kommunens skattekraft och attraktivitet. Statistiken har gjorts om år 2019, där SCB klassificerat om definitionen av arbetsställen och företag. Detta innebär att jämförelser före och efter 2019 ska göras med försiktighet.

Kommunen har totalt 35,2 arbetsställen per tusen personer, vilket är en ökning från 34,4 företag 2020. Under 2020 märktes en nedgång i antalet arbetsställen, vilket troligtvis kan härledas till pandemin. När pandemin sedan släppt sitt grepp om ekonomin har också antalet arbetsställen ökat. En viss nedåtgående trend identifieras dock i ett längre perspektiv mellan 2014 och 2020.

Samma trend identifieras i Värnamo och Gnosjö, men inte i Vaggeryd eller Tranemo. Kommunen, tillsammans med Gnosjö och Värnamo, har många arbetsställen i relation till närliggande kommuner. Antalet

arbetsställen ligger också i nivå med rikets antal företag per tusen invånare, vilket visas nedan.

Källa: Företagsklimat (2023)

Antal nya företag per tusen invånare

Ett ytterligare mått på kommunens nyföretagsamhet är hur många nya företag per 1 000 invånare som tillkommer varje år. Fler företag i kommunen kan till viss del spegla att förutsättningarna för nyföretagande är gynnsamma samt att arbetsmarknaden präglas av entreprenörskap.

Gislaveds kommun har ökat från 6,2 företag till 7,3 företag per tusen invånare mellan 2020 och 2021. Detta är första gången sedan 2017 som trenden varit positiv och kommunen är nu i nivå med resterande kommuner i GGVV-regionen.

Gislaved ligger under riket, som har 10 nya företag per 1 000 invånare. Inte heller denna skillnad ska överdrivas, då flertalet faktorer kan spela in som inte speglar nyföretagsamheten i kommunen. Dessutom har tidigare studier visat att Gnosjöregionens styrka ligger i överlevnadsgraden för företag snarare än mängden nya företag som tillkommer. Oavsett bör trenden gentemot grannkommunerna följas över tid.

Den långsiktiga utmaningen ligger i att förändra den långsiktiga trenden med minskande antal arbetsställen

För att mäta företagandet i kommunen används flera indikatorer, där många tyder på en återhämtning efter pandemin. Antalet arbetsställen, antalet nyföretagsamma individer och antalet nya företag per tusen invånare har förbättrats mellan 2020-2021.

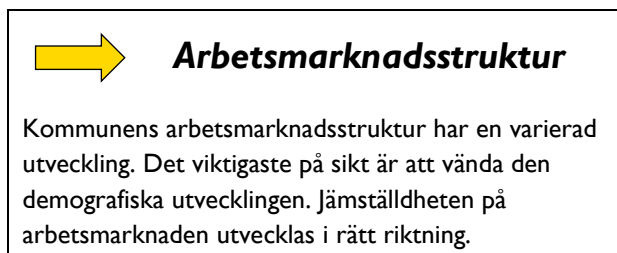
En trend som bör följas över tid är dock antalet arbetsställen, som tidigare minskat kontinuerligt fram till 2021. Att öka antalet arbetsställen är viktigt för en robust arbetsmarknad, vilket också ger ett mervärde för kommunen på flera sätt.

Arbetsmarknadsstruktur

En hållbar arbetsmarknad genomsyras av jämställdhet och mångfald. Strategin belyser att segregation på arbetsmarknaden ska motverkas samtidigt som andelen kvinnor i ledande befattningar ska öka. Likaså ska jämlika förutsättningar till sysselsättning och egen försörjning skapas. Även kompetensförsörjningen ska underlättas till företagen.

Följande indikatorer används:

1. Indikatorer:
2. Demografisk försörjningskvot
3. Andel (%) kvinnor i ledande befattningar
4. Uttagen föräldraledighet per kön

1.	<p><i>Kommunen har en ökande demografisk försörjningskvot, vilket innebär att färre ska betala för fler gällande välfärdstjänster. Samtidigt finns inte heller tillräcklig kompetens i rätt ålder för kommunens företag.</i></p>	■
2.	<p><i>Fler kvinnor var befattningshavare i aktiebolag 2020.</i></p>	●
3.	<p><i>En större andel av männen som tar ut föräldrapenningdagar uppmättes heller mellan 2021 och 2020.</i></p>	●

Jämställdheten utvecklas i rätt riktning men den ökande demografiska försörjningskvoten blir allt viktigare att motverka

Demografisk försörjningskvot

Den demografiska försörjningskvoten är ett mått på förhållandet mellan befolkningen i arbetsför ålder och de som ingår i åldersgrupper som inte börjat arbeta eller gått pension. För att kunna ha en fungerande välfärd samt möta företagens kompetensbehov bör inte den demografiska försörjningskvoten bli för stor, då det innebär att färre ska försörja fler genom skattemedel.

Gislaved har haft en ökande demografisk försörjningskvot över en lång tid och den ökade även mellan 2021 och 2022, från 84,1 till 84,2. Ökningen var dock inte lika stor som föregående år. Den demografiska försörjningskvoten ska tolkas på följande sätt: En nivå på försörjningskvot, exempelvis Gislaveds 84,2, innebär att på 100 personer i åldrar där flest förvärvsarbetar, 20–64 år, finns det 84,2 personer som är yngre eller äldre.

Ökningen beror framför allt på en åldrande befolkning och en utflytt av personer i arbetsför ålder. För att kunna förbättra det redan starka näringsliv som finns i kommunen krävs att fler i arbetsför ålder finns tillgängliga för företagen, därför önskas en minskande demografisk försörjningskvot.

Andel (%) kvinnor i ledande befattningar

Arbetsmarknadsstrukturen innefattar också hur jämställd arbetsmarknaden är. Ett uttalat mål i strategin är att det ska bli fler kvinnor i högre befattningar på kommunens arbetsmarknad. För att mäta detta används statistik över andelen kvinnor bland de högsta befattningshavarna i Sveriges aktiebolag.

I Gislaved var 17 procent av de högsta befattningshavarna i aktiebolag kvinnor år 2020. Detta var en ökning från 2018 då det var 12 procent. Det är dock fortfarande en bit under rikets nivå på 22 procent. Gislaved ligger mellan resterande kommuner i arbetsmarknadsområdet (Gnosjö har 13 procent och Värnamo 22 procent), samt i nivå med länet som helhet (17 procent).

Att Gislaveds kommun har en låg andel kvinnor i ledande befattningar kan vara en konsekvens av den könssegregerade arbetsmarknad som präglar Sverige generellt. Gislaveds näringsliv präglas av mansdominerade branscher, däribland tillverkningsindustri, vilket kan vara grund för varför färre kvinnor är högre befattningshavare.

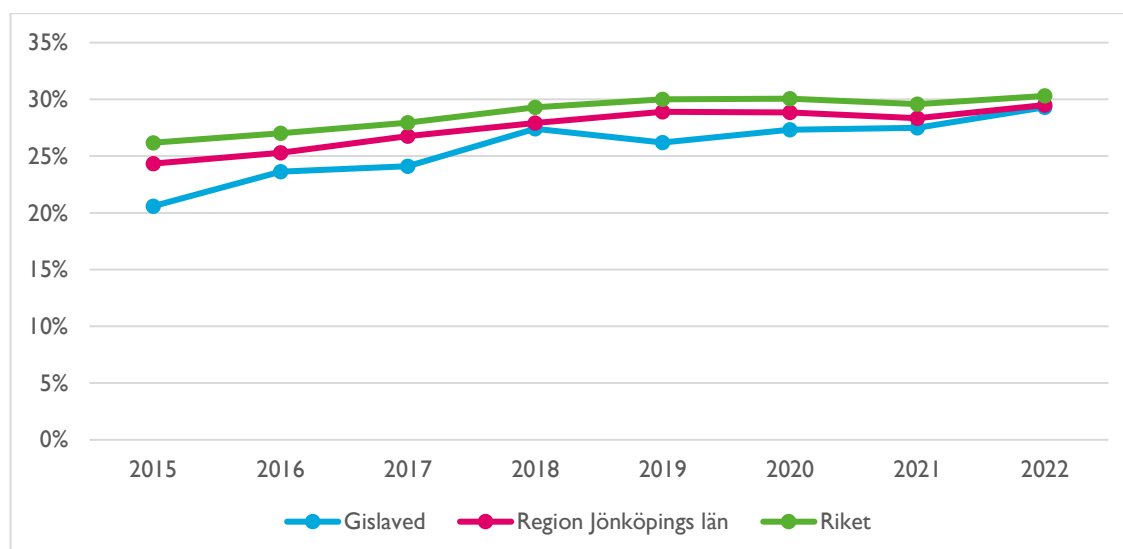
En annan faktor av jämställdheten på arbetsmarknaden är att kvinnor har generellt en lägre pension, lägre medianinkomst samt ett större ansvar för hushållssysslor än män. Ett större ansvar hemmet leder dessutom till lägre inkomster och en lägre pension, då kvinnor i högre grad jobbar deltid och

tar ut både vanlig och tillfällig föräldrapenning (VAB). Ett så jämnt uttag av föräldraförsäkringen är därför viktigt för att trygga kvinnors möjligheter till inkomst och pension.

Uttagen föräldraledighet per kön

För att följa utvecklingen kring hur ansvarsfördelningen i hushållet påverkar kvinnors situation på arbetsmarknaden studeras hur stor andel av alla föräldrapenningdagar som tas ut av män. En ökande andel indikerar att kvinnor i högre grad ges samma förutsättningar som män på arbetsmarknaden, samt att inkomstnivåerna påverkas på liknande sätt. Det finns idag vissa lagkrav kring uttaget av föräldraledighet, där tre månader är reserverade till vardera föräldern. Detta infördes 2016.

I Gislaved tas 29,3 procent av alla föräldrapenningdagar ut av män. Detta är en ökning i jämförelse med tidigare år, då 27,5 procent av all föräldrapenning togs ut av män. Det är dock en lägre siffra än riket som helhet.

Källa: Kolada (2023)

Den demografiska förändringen kommer utgöra utmaningar för både kommunens organisation och näringslivet

Kommunens arbetsmarknadsstruktur bedöms ha en varierad utveckling. Det som är viktigt att arbeta med framåt är den ökande försörjningskvoten, vilket innebär att färre ska försörja fler och att kompetensförsörjningen kommer att försvåras. Det är viktigt att kommunen arbetar med att fler i yrkesverksam ålder bosätter sig i kommunen för att skapa en hållbar och motståndskraftig arbetsmarknad.

Det som är positivt är att fler kvinnor är befattningshavare i aktiebolag. Det verkar som att utvecklingen har tagit fart och kontinuerlig förbättring sker.

Kommunikationer och relationer för hela kommunen

I det prioriterade området kommunikationer och relationer för hela kommunen finns två sakområden:

- Hållbart resande
- Digital och transitorienterad infrastruktur

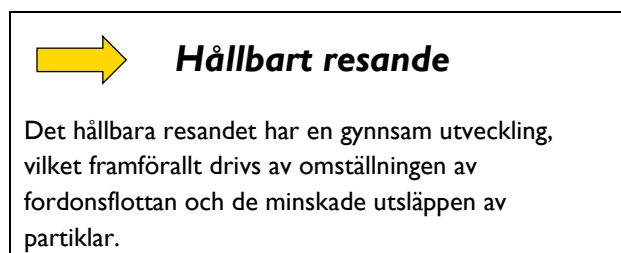

Hållbart resande

I det prioriterade området för *kommunikationer och relationer för hela kommunen* fastslås att det ska vara enkelt för kommuninvånarna att välja ett miljövänligt sätt att resa inom kommunen, där cykel och gångbanor ska vara lättillgängliga. Likaså ska resor inom kommunen ske med minsta möjliga klimatpåverkan, där pendling ska i så hög utsträckning som möjligt ske med kollektivtrafik. Detta förutsätter hög turtäthet och trygga och tillgängliga hållplatser.

Totalt tre indikatorer används:

1. Andel (%) fossiloberoende fordon
2. Genomförda kollektivtrafikresor i relation till bilresor
3. Utsläpp till luft av kväve och partiklar från transporter

1.	Andelen fossiloberoende bilar i fordonsflottan för personbilar vilket kan härledas till en ökad elektrifiering. Bland Lätta och tunga lastbilar finns knappt några fordon är som är fossiloberoende.	
2.	Andelen genomförda kollektivtrafikresor är oförändrat	
3.	Utsläppen av partiklar och kväveoxid till luften minskade senaste mätperioden.	

Omställningen av personbilsflotta drivs framåt av elektrifiering – kollektivtrafiken används dock i låg utsträckning

Andel (%) fossilberoende fordon

En fossilberoende fordonsflotta minskar klimatpåverkan vid resor inom kommunen. Detta gäller för både personbilsflottan samt lätta och tunga lastbilar. Med fossilberoende menas de fordon som har ett drivmedel som inte i huvudsak förlitar sig på fossila bränslen, utan istället drivs av el, biogas eller etanol.

De fossilberoende fordonen utgör 12,1 procent av den totala bilflottan för personbilar år 2022. Detta är en ökning på 2,4 procentenheter på bara ett år.

	Registrerade personbilar i Gislaveds kommun						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bensin	60,4%	58,7%	55,7%	54,4%	53,2%	51,0%	49,5%
Diesel	33,3%	36,3%	37,7%	38,7%	39,2%	39,3%	38,4%
El	0,1%	0,1%	0,2%	0,4%	0,7%	1,7%	3,2%
Elhybrider	0,5%	0,7%	0,8%	1,1%	1,1%	1,3%	1,7%
Laddhybrider	0,2%	0,3%	0,5%	0,6%	1,3%	2,2%	3,0%
Etanol/ etanolflexifuel	4,7%	4,6%	4,2%	3,9%	3,8%	3,8%	3,5%
Gas/gas flexifuel	0,8%	0,8%	0,9%	0,8%	0,8%	0,7%	0,7%
Fossilberoende bilar	6,3%	6,5%	6,6%	6,8%	7,6%	9,7%	12,1%

Källa: Trafikanalys (2021)

Utvecklingen tyder på att marknadskrafterna för framförallt elbil driver omställningen framåt. Vissa förändringar i nationella subventionssystem kan påverka utvecklingen, där bilarna inte längre kan köpas för en kostnad som motsvarar den för fossildrivna fordon.

Samma gäller inte för lätta och tunga lastbilar, som också kommer behöva göra en omställning till fossilberoende fordon. Även om initiativ initierats både lokalt och nationellt kan detta inte identifieras i statistiken. I praktiken drivs alla lastbilar, vilket är 2100 lätta lastbilar och 316 tunga lastbilar, av antingen diesel eller bensin.

Genomförda kollektivtrafikresor i relation till bilresor

Den andra aspekten av hållbara resor är hur kollektivtrafiken nyttjas. Genom att studera aggregerad mobildata och dess rörelser mellan olika rutnät kan färdmedlet som använts för varje resa i kommunen uppskattas. Andelen av alla resor som genomförts med kollektivtrafik är oförändrad under 2022. Totalt 8,6 procent av alla uppmätta resor gjordes med kollektivtrafik, samtidigt som andelen av resor som görs med bil fortsätter öka. Bilen väljs i högre grad över cykeln, vilket också tydliggörs i tabellen nedan.

	Bil	Kollektivtrafik	Gång	Cykel	Totalt uppmätta antal resor
2019	86,8%	6,5%	0,8%	5,8%	19 miljoner
2020	77,4%	11,7%	2,3%	8,6%	16 miljoner
2021	77,8%	11,8%	2,4%	8%	14 miljoner
2022	78,1%	11,8%	2,4%	7,8%	13 miljoner

Källa: Telia travel emissions insight (2021)

Om runt 400 dagliga pendlare hade valt kollektivtransport istället för bilen hade utsläppen från transporter sänkts med 1 procent. Detta innebär att relativt små förändringar kan ge stora effekter.

Utsläpp av kväveoxider och partiklar från transporter

Utöver koldioxidutsläpp skapas också utsläpp till luft av kväveoxider och partiklar från transporter. Det är särskilt dessa som studeras i området för hållbart resande, samtidigt som de totala transportutsläppen ställs i relation till de andra utsläppen i området för ”utsläpp av växthusgaser”.

Kväveoxider bildas vid förbränning i höga temperaturer. Med begreppet kväveoxider menas både kvävemoxid och kvävedioxid som båda är giftiga gaser. Dessa bidrar till negativa hälsoeffekter och riskerar att påverka andningsorganen, framför allt de med bland annat astma. Kväveoxider bidrar också till övergödning och försurning av skog, mark och vatten.

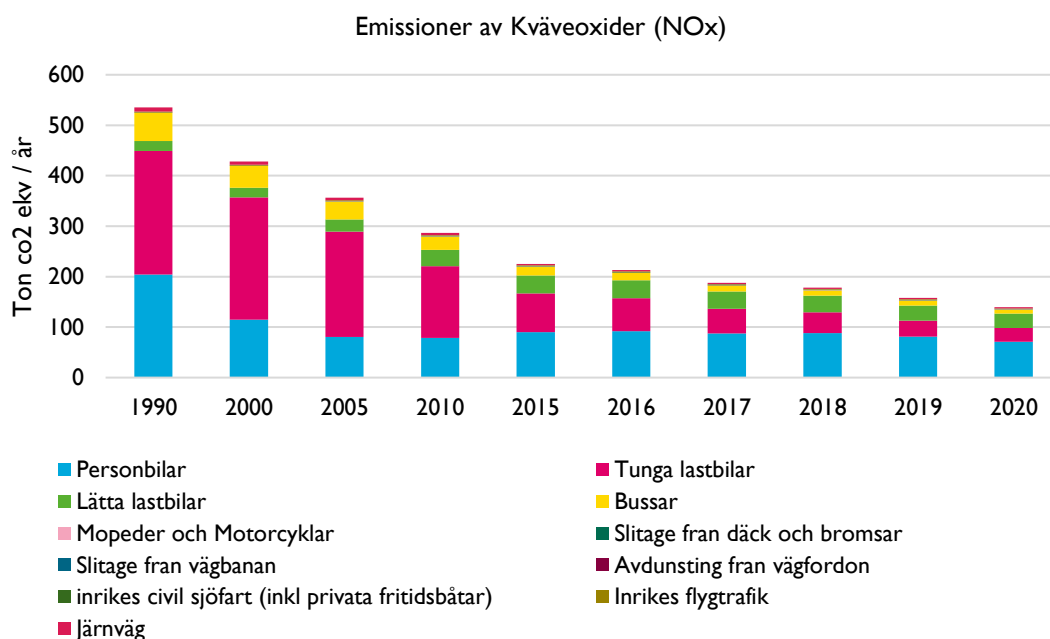
Med utsläpp av partiklar kan både grova partiklar (benämnt pm10) och små partiklar (benämnt pm2,5) åsyftas och de har liknande skadliga effekter. Båda kan leda till förhöjd risk för hjärt- och kärlsjukdomar samt andningsrelaterade sjukdomar. Skillnaden ligger i storlek samt kemisk sammansättning.

Utsläppen av kväveoxider och partiklar har minskat under senaste mätperioden. utsläppen av kväveoxider från 158 ton 2019 till 140 ton 2020. Utvecklingen är framför allt gynnsam vad det gäller tunga lastbilar, där de tidigare stått för en stor del av utsläppen. Nya lastbilar har en betydligt lägre

grad av utsläpp av kväveoxider, vilket bidragit till den kontinuerligt sjunkande kurvan¹⁴.

Sedan 2015 är det personbilar som bidrar till mest utsläpp av kväveoxider. Sedan 2018 har utsläppen dock haft en brantare nedåtgående kurva än tidigare. Sannolikt beror detta på att färre resor genomförs i kommunen.

Det ska tilläggas att det finns en inbyggd målkonflikt mellan att minska koldioxidutsläppet och utsläppet av kväveoxider, vilket härrör till skillnader i drivmedel. Bensinbilar släpper ut mer koldioxid men mindre kväveoxid i jämförelse med dieslbilar¹⁵.

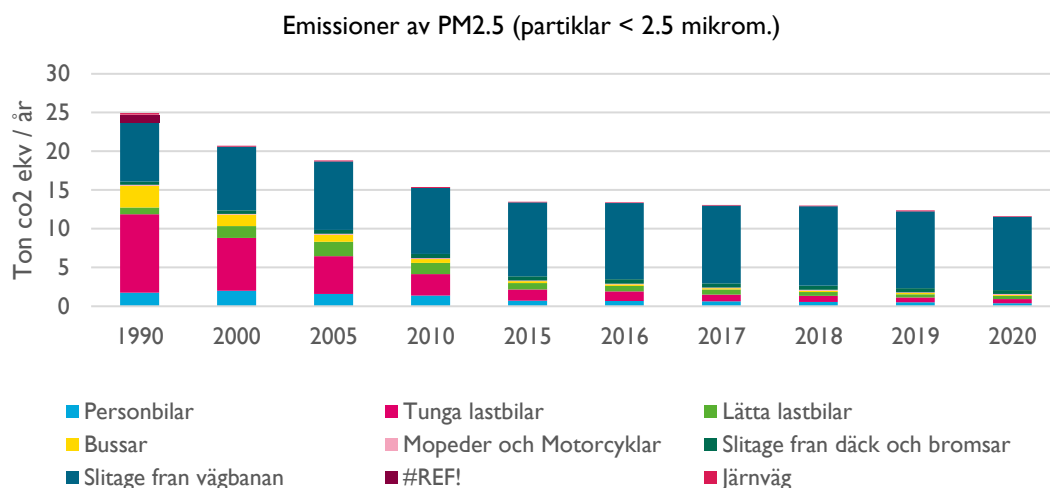

Källa: SMHI (2023)

Partiklar med storleken pm_{2,5} uppstår främst vid förbränning och genom att gaser från förbränningen kondenserar. Små partiklar emitteras även från vägslitage, däck och bromsar. Totalt sett har kommunen en nedåtgående kurva sedan mätningarna inleddes. Det är tydligt att slitage från vägbanan är drivande i utsläppet av partiklar 2,5 pm. Dessa utsläpp har dessutom ökat under perioden 2014–2018. Från 2019 har dock dessa utsläpp minskat, vilket tyder på ett trendbrott. Även detta har troligtvis att göra med det minskande antalet resor som görs i kommunen.

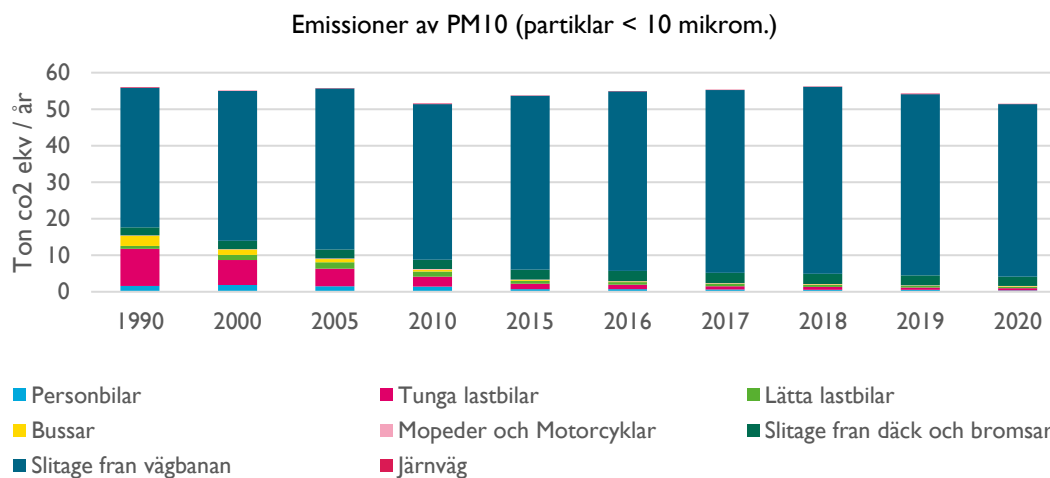
¹⁴ Naturvårdsverket (2021a)

¹⁵ Naturvårdsverket (2021b)

Källa: SMHI (2023)

Även vid utsläppen av partiklar som härstammar från transportsektorn med storlek pm10 är slitaget från vägbanan det huvudsakliga den pådrivande faktorn, då ca 90 procent av utsläppen härstammar från detta. I detta fall har inte samma kontinuerliga minskning av utsläppen kunnat identifieras, då det varierat under 2010-talet. En viss minskning av partikelutsläpp kunde identifieras mellan 2018-2020, där slitaget från vägbanan minskade.

Källa: SMHI (2023)

Fler insatser och åtgärder krävs för ökat nyttjande av kollektivtrafik

Den två indikatorerna som har haft en positiv utveckling, andelen fossiloberoende fordon i fordonsflottan samt utsläppen av partiklar och kväveoxider, gör att sakområdet överlag bedöms ha en positiv utveckling.

Den stora utmaningen inom området ligger i att möta den förändrade kollektivtrafikeringen i kommunen och samtidigt öka antalet resenärer. Besparingar i länstrafiken kommer troligtvis att göra det svårare att öka antalet resenärer och på så sätt skapa ett mer hållbart resande.

Digital och transitorierad infrastruktur

I det prioriterade området för *kommunikationer och relationer för hela kommunen* fastslås det att kommunikationer och infrastruktur utgör grundförutsättningarna för att knyta ihop och bygga relationer i hela kommunen. I kommunen ska alla kunna ta sig dit de vill så enkelt, säkert, miljövänligt och effektivt som möjligt. Detta innebär att alla kollektiva resor och hållplatser ska vara trygga och tillgängliga. Likaså ska det vara enkelt att som kommuninvånare välja ett miljövänligt sätt att transportera sig, att till exempel cykla eller att promenera, samåka eller att nyttja kollektivtrafiken. Därför krävs en transitorierad infrastruktur, vilket innebär att samhället planeras så att det är lätt att ta sig till hållplatser, använda kollektivtrafik och resa miljövänligt.

Det konstateras också att digitalisering och utbyggnad av digital infrastruktur är en förutsättning för att klara framtidens välfärdsutmaningar samt för att kunna leva, arbeta eller driva företag, både på landsbygden och i tätorter. Att skapa en robust och geografiskt täckande digital infrastruktur är därför prioriterat.

1. Andel (%) arbetsställen och hushåll med tillgång till hastigheter med minst 100 mb/s
2. Andel (%) invånare i kollektivtrafiknära läge

Digital och transit-orienterad infrastruktur

Den digitala infrastrukturen har inte samma höga utvecklingstakt som tidigare och andelen invånare i kollektivtrafiknära läge inte förändrats. Särskilt viktigt är det att fler blir kollektivtrafiknära på landsbygden.

1.	Både andelen arbetsställen och andelen hushåll med tillgång till hastigheter med minst 100 mbit i sekunden har ökat. Ökningen skedde dock från tidigare sjunkande nivåer året innan.	
2.	Totalt har andelen invånare i kollektivtrafiknära läge inte förändrats. En viss minskning av tillgången identifieras dock på landsbygden om statistiken delas upp.	

Tillgången till internetuppkoppling ökar igen för företag och boende - däremot är tillgången till kollektivtrafik låg

Internetuppkopplingen ökar igen efter att ha minskat under 2021

Att ha en internetuppkoppling är centralt för att klara framtida välfärdsutmaningar, motverka digitalt utanförskap och ge förutsättningar för näringslivsutveckling både på landsbygden och i tätorterna. Indikatorn visar andelen av alla hushåll samt andelen av alla arbetsställen som har minst 100 mb/s hastighet.

Statistiken delas också upp i glesbebyggda områden och tätbebyggda områden. det som klassificeras som glesbygdsområden finns 2108 hushåll och 1512 arbetsställen år 2020. I de tätbebyggda områdena finns 11 510 hushåll och 2 297 arbetsställen 2020. Statistiken hämtas från Post- och telestyrelsen som också står för indelningen mellan tätbebyggt och glesbebyggt.

Tillgången till hastigheter på minst 100 mb/s bland hushållen har den senaste mätperioden, 2021–2022, ökat med 1,7 procentenheter. Över en längre tidsperiod identifieras en större ökning, då tillgången till minst 100 mb/s har gått från nästan 45 procent av alla hushåll 2016 till nästan 84 procent av alla hushåll 2022.

Skillnaden mellan de tätbebyggda områdena och de glesbebyggda områdena är fortfarande stora, då 85 procent respektive 71 procent hade tillgång till 100 mb/s 2020. Den största procentuella ökningen har skett på landsbygden sedan 2016.

Andelen av alla arbetsställen som har tillgång till uppkoppling med minst 100 mb/s hastighet har också haft en svag men ändå tydlig förbättring senaste året. Dock sjönk andelen för första gången på länge året innan. Till skillnad från hushållen är skillnaden mellan glesbebyggda och tätbebyggda områden marginell, där de har ungefär samma tillgång till 100 mb/s.

Hushåll							
Hastighetstillgång	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tillgång till 100 mb/s bland alla hushåll	49.94%	71.86%	78.38%	82.23%	83.95%	81,29%	82,91%
Tillgång till 100 mb/s bland hushåll i tätbebyggda områden	54.50%	78.56%	82.97%	84.59%	86.32%	83.61%	85.23%
Tillgång till 100 mb/s bland hushåll i glesbebyggda områden	24.16%	34.48%	52.78%	69.24%	70.97%	69.44%	71.46%
Arbetsställen							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tillgång till 100 mb/s bland alla arbetsställen totalt	38.02%	61.34%	72.22%	79.30%	81.65%	78.05%	80.15%
Tillgång till 100 mb/s bland alla arbetsställen i Tätbebyggda områden	44.54%	74.55%	80.65%	82.07%	84.15%	79.33%	81.93%
Tillgång till 100 mb/s bland alla arbetsställen i glesbebyggda områden	27.20%	39.94%	58.70%	74.92%	77.84%	76.02%	77.46%

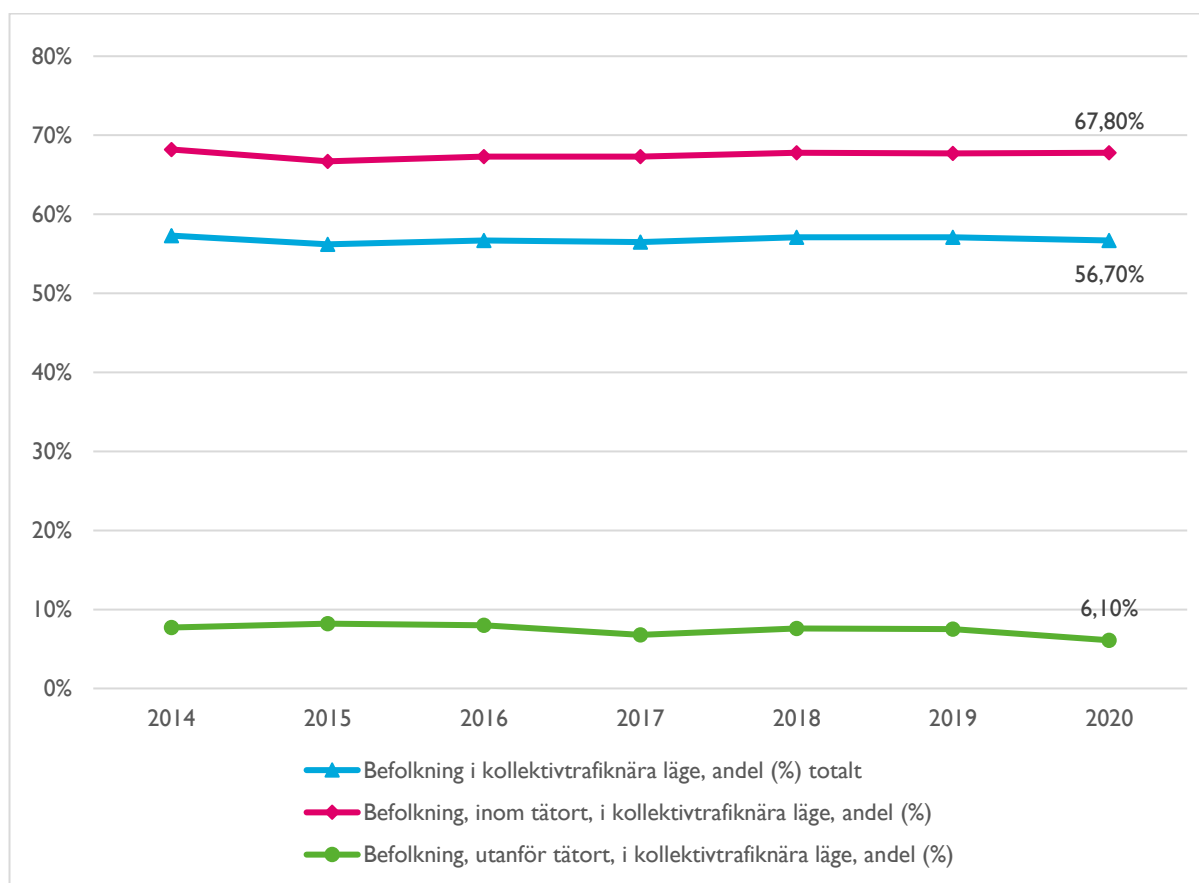
Källa: Post och telestyrelsen (2021)

Andelen invånare i kollektivtrafknära läge är i huvudsak oförändrat

En viktig del i att skapa en infrastruktur som möjliggör hållbara resor är att ha bra tillgång till kollektivtrafiken, vilket också är en tydlig prioritering i strategin. Indikatorn visar andelen av befolkningen som har minst en hållplats maximalt 500 meter från sin folkbokföringsadress. Att bo i närheten av en hållplats gör kollektivtrafiken mer tillgänglig och valet av hållbara resor enklare. En ökning av indikatorn möjliggörs antingen genom fler eller flyttade hållplatser samt nybyggnation och inflyttningar i kollektivtrafknära läge.

I Gislaved har andelen invånare med maximalt 500 meter till en hållplats legat runt 57 procent sedan mätningarna påbörjades 2014. Det finns en tydlig skillnad mellan landsbygd och tätort. I kommunens tätorter bor 68 procent i kollektivtrafknära lägen. På landsbygden är motsvarande siffra 6,1 procent, vilket också är en minskning från tidigare år.

I jämförelse med riket är detta sämre än den genomsnittliga närheten till kollektivtrafik på landsbygden, där 21,5 bor nära en hållplats. Även i tätorterna utmärker sig Gislaved negativt, då i en genomsnittskommun bor 79 procent i kollektivtrafknära läge.

Att få fler att bo kollektivtrafiknära samt att hålla uppe tempot i utvecklingen av den digitala infrastrukturen är svårt men viktigt

Sakområdet bedöms ha en varierad utveckling. Detta trots att andelen arbetsställen och hushåll har en ökad tillgänglighet till internetuppkoppling med minst 100 mbit i sekunden under 2022. I bedömningen vägs det in att den ökade tillgången till hastigheter på minst 100 mb/s inte är lika stor som tidigare år under 2010-talet, samt att det fortfarande ligger under nivåerna för 2020 eftersom det sjönk 2021.

Andelen invånare i kollektivtrafiknära har inte förändrats utan är totalt sett samma som tidigare år. Det som bör uppmärksammas är personer i kollektivtrafiknära läge sjunker på landsbygden, vilket bör vidare analyseras för att förstå hur detta beror på förändrade bosättningsmönster, indragna linjer eller andra faktorer.

En annan viktig aspekt är de besparingsåtgärder hos länstrafiken som kommer drabba linjer i Gislaveds kommun som också nämnts tidigare. Detta riskerar att försämra tillgången till kollektivtrafik och därmed utvecklingen av den transitorienterade infrastrukturen.

En klimatneutral kommun driven av förnybar energi

I det prioriterade området för en klimatneutral kommun driven av förnybar energi finns två sakområden:

- Förnybar energi
- Utsläpp av växthusgaser

Förnybar energi

Ett syfte som lyfts i det prioriterade området *en klimatneutral kommun driven av förnybar energi* är att nå en hållbar energiförsörjning. För att möta detta mål behöver kommunens produktion av förnybar energi öka samtidigt som energianvändningen effektiviseras.

I strategin anges att Gislaveds kommun 2040 ska vara en plusenergikommun, vilket innebär att den lokala förnybara energiproduktionen ska överstiga den lokala användningen av energi. Detta ska ske genom en accelererad utbyggnad av vindkraft, solkraft och bioenergi. För att bli en plusenergikommun måste också energianvändningen minska, dels genom energibesparande åtgärder, dels genom ökad energieffektivisering.

Indikatorerna som används är:

1. Vindkraft, installerad effekt
2. Solcellsanläggningar, installerad effekt

Förnybar energi

Solenergin gör framsteg, men ytterligare etableringar av vindkraftverk krävs för att kunna bli en plusenergikommun.

1.	<i>Den installerade effekten av vindkraftverk har inte ökat under senaste mätperioden</i>	
2.	<i>Både antalet solcellsanläggningar och den installerade effekten har ökat kraftigt senaste året</i>	

Den installerade effekten för solceller har ökat - vindkraften är mer trögrörlig

Installerad effekt, vindkraftverk

Kommunens statistik överensstämmer inte med energimyndigheten kring hur många vindkraftverk som finns inom kommunens gränser. Detta innebär att de inte anger rätt installerad effekt i sin uppskattning. Däremot vet kommunen hur många verk som installerats och detta har inte förändrats sedan 2018, då ett vindkraftsområde tillkom i gränsen mot Tranemo kommun. Därför har inte heller någon ytterligare installerad effekt tillkommit under de senaste åren.

Solcellsanläggningar, installerad effekt

En ökning av antalet installerade solcellsanläggningar och den installerade effekten dessa bidrar med kan identifieras i statistiken. Den stora ökningen sker i solcellsanläggningar med kapacitet under 23 kW och mellan 20-1000 kW. Den förstnämnde är troligtvis privata hustak och den sistnämnde kan vara både privata hustak och större anläggningar.

Sedan 2016 har antalet solcellsanläggningar från 51 till 613 stycken. Likaså har effekten ökat från 0,5 mW 2016 till 6,7 mW 2022. Detta innebär att antalet solcellsanläggningar ökat med 1100 procent samtidigt som den installerade effekten ökat med 550 procent.

Den största ökningen i både effekt och antal skedde mellan 2021-2022, vilket också var förväntat sett till energiprisernas utveckling. Ökningen sker framförallt i mindre anläggningar i effektklassen <20 kW.

År	Antal solcellsanläggningar utifrån effektklass				År	Installerad effekt (MW) från solcellsanläggningar utifrån effektklass			
	< 20 kW	20 kW - 1 000 kW	> 1 000 kW	Totalt		< 20 kW	20 kW - 1 000 kW	> 1 000 kW	Totalt
2016	49	2	0	51	2016	0,45	0,07	0,00	0,52
2017	73	6	0	79	2017	0,70	0,33	0,00	1,03
2018	107	14	0	121	2018	1,09	0,72	0,00	1,81
2019	172	24	0	196	2019	1,81	1,60	0,00	3,41
2020	243	39	0	282	2020	2,60	2,70	0,00	5,30
2021	314	52	0	366	2021	3,39	3,34	0,00	6,73
2022	544	69	0	613	2022	6,01	4,83	0,00	10,84

Mer etablering av olika energikällor krävs för att bli en plusenergikommun

För att bli en plusenergikommun kommer inte endast solkraft att vara tillräckligt, utan andra energislag kommer också behöva öka i högre takt. Detta gäller bland annat vindkraft och bioenergi.

Att genomföra sådana förändringar är dock inte något som går fort utan kommer att ta tid sett till den samhällsplanering som måste genomföras.

Det krävs också förbättrade mätningar för att kunna avgöra huruvida kommunen är en plusenergikommun då det idag saknas möjlighet att jämföra den producerade energin med den konsumerade energin. Kommunen deltar i ett länsövergripande projekt där sådana frågor kommer att diskuteras och hanteras framöver.

Utsläpp av växthusgaser

Utsläpp av växthusgaser är en av de största utmaningarna för att uppnå ett hållbart samhälle. I det prioriterade området för *en klimatneutral kommun driven av förnybar energi* framförs flera skarpa målsättningar kring hur mycket kommunens invånare, företag och organisationer tillsammans måste minska sina utsläpp. Bland annat anges:

- Utsläppen av växthusgaser inom Gislaveds kommun ska minska till netto nollutsläpp senast 2035, vilket motsvarar en minskning med 85 procent från 1990 års utsläppsnivå
- Kommunens totala utsläpp per person, där även utsläpp baserat på konsumtionen räknas in, vara under 1 ton per år 2045.
- Transportsektorns utsläpp ska minska med 80 procent sett till 2010 års nivå.

Det är viktigt att skilja på konsumtionsbaserade och territoriella utsläpp i de målsättningar och mätningar som finns. Territoriella utsläpp är de utsläpp som sker rent fysiskt inom ett visst geografiskt område, exempelvis Gislaveds kommun. Konsumtionsbaserade utsläpp bokförs utsläppen från en varas hela produktionskedja i det geografiska område där konsumenten är hemmahörande, det vill säga även utsläpp som tillkommit på andra platser.

Indikatorerna som används för att mäta utsläppen är:

1. Kvarvarande territoriella utsläpp av koldioxid inom ramen för kommunens koldioxidbudget
2. Kommunens konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser
3. Transportsektorns territoriella utsläpp
4. Kvarvarande utsläpp av territoriella växthusgaser per sektor

 Utsläpp av växthusgaser
Kommunens utsläpp minskar inte i tillräcklig grad för att kunna nå de målsättningar som antagits globalt, nationellt och lokalt.

1.	<i>Kommunens koldioxidbudget visar att med nuvarande trend för utsläppsminskning kommer inte de internationella målsättningar som finns att nås.</i>	
2.	<i>Kommunens konsumtionsbaserade utsläpp är sex gånger så hög som den fastslagna målsättningen.</i>	
3.	<i>Transportsektorns utsläpp minskar inte i tillräckligt hög grad för att nå den fastslagna målsättningen.</i>	
4.	<i>Resterande utsläppssektorer minskar inte i tillräckligt hög grad för att nå den fastslagna målsättningen.</i>	

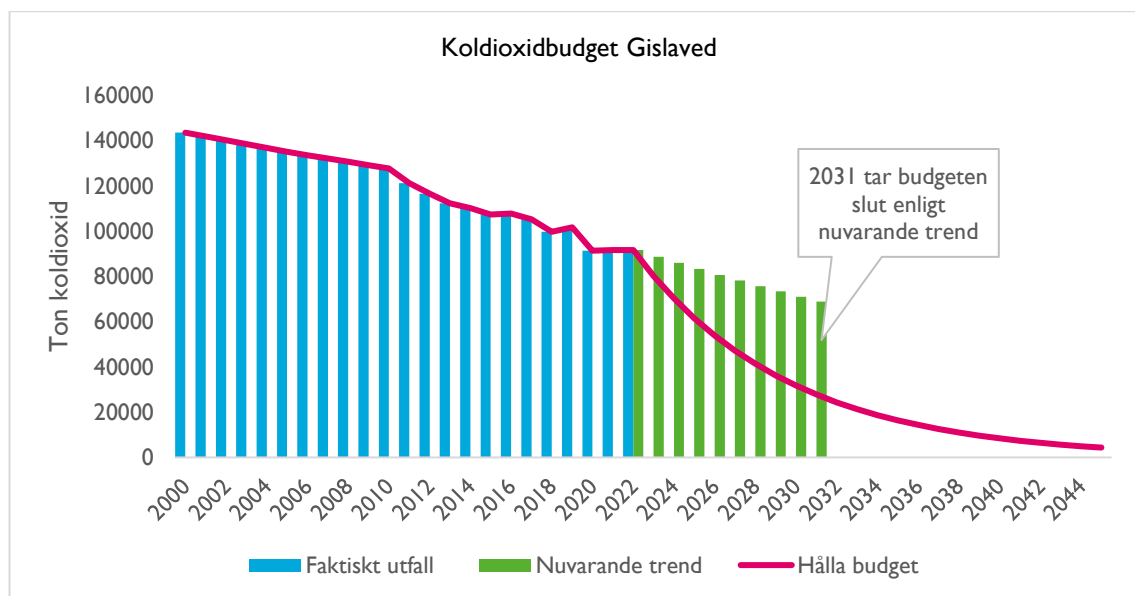
Med nuvarande trend kommer inte utsläppsmålen att nås

Utsläppsutrymme i koldioxidbudgeten med nuvarande trend

Koldioxidutsläpp är kumulativa, det vill säga att en betydande andel av våra utsläpp av koldioxid ackumuleras i atmosfären. Det innebär att koncentrationen av koldioxid ökar löpande och det är denna koncentration som driver klimatförändringarna. När våra utsläpp av koldioxid minskar, minskar inte koncentrationen av koldioxid i atmosfären. Den ökar bara i en lägre hastighet. Detta innebär att specifika målår behöver kompletteras med den logik som finns i en ekonomisk budget, där hushållning av begränsade medel (det vill säga våra utsläpp) beskrivs.

Kommunens koldioxidbudget beskriver därför det territoriella utsläppsutrymme som finns kvar innan de målsättningar som finns globalt överskrids. Målet som koldioxidbudgeten är baserat på att behålla temperaturökningen långt under 2 grader och sträva efter att den stannar vid 1.5 grader.

För att ligga i linje med Parisavtalet får de samlade framtida utsläppen i Gislaveds kommun från och med januari 2023 inte överstiga 647 937 ton koldioxid. I dagsläget ligger de årliga utsläppen på 91 640 ton. Det betyder att ca 1/7 av budgeten förbrukas varje år. För att hålla budgeten krävs omedelbara utsläppsminskningar om 12.4 procent årligen.

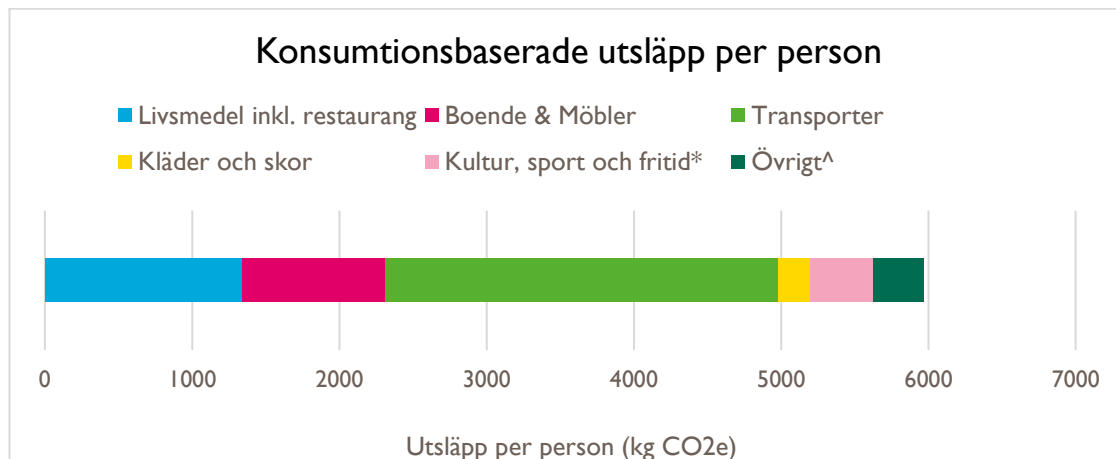

Källa: Climatevisualiser (2023)

Kommunens konsumtionsbaserade utsläpp

Kommunens målsättning är att de konsumtionsbaserade utsläppen ska vara 1 ton koldioxid per person och år. För tillfället har kommunen ungefär 6 ton

konsumtionsbaserade utsläpp av koldioxidekvivalenter per person och år¹⁶. För kommunen är det särskilt transporter som driver upp utsläppen, precis som med de territoriella utsläppen. Detta ligger i linje med liknande kommuner och med länet och riket i helhet, där det i huvudsak är utsläpp runt 6 ton koldioxidekvivalenter per person och år.

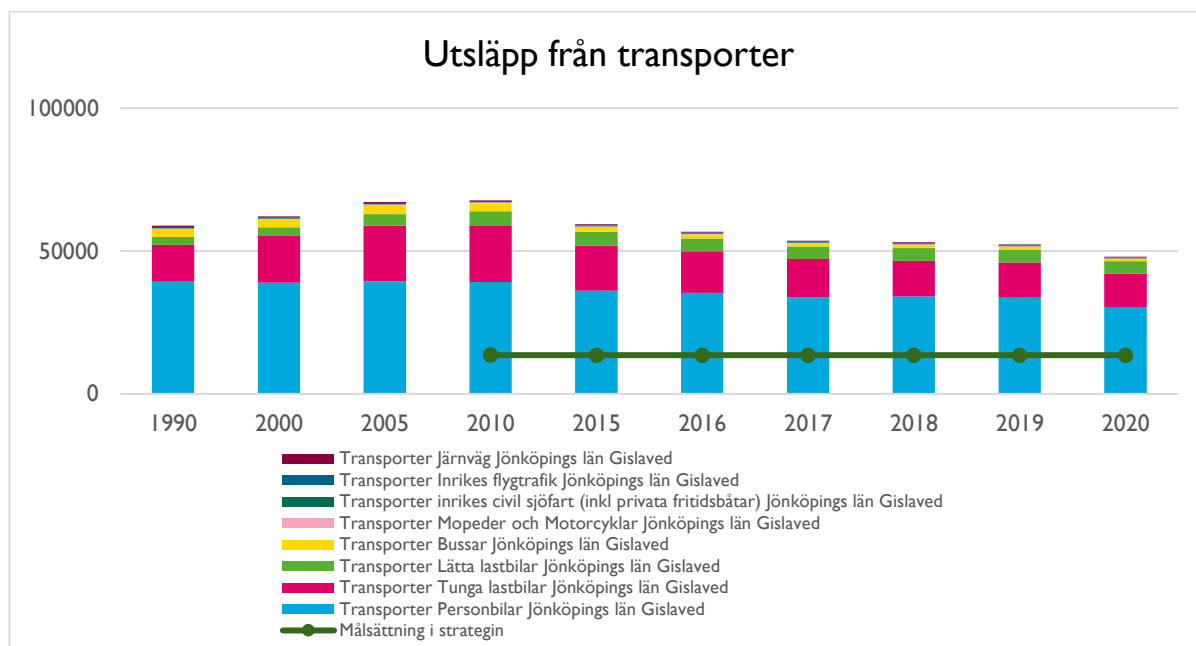
(konsumtionskompassen 2022)

Transportsektorns utsläpp

Gislaveds kommun har en nedåtgående kurva för utsläpp av växthusgaser från transportsektorn. De senast fem åren har utsläppen minskat med i genomsnitt 7800 ton om året. Det som fortsatt driver utsläppen är framför allt personbilstrafiken som är starkt fossilberoende. Likaså släpper tunga lastbilar ut en ansenlig del av de utsläpp som noterats.

Om minskningen fortsätter i samma takt som de senaste fem åren nås inte målet om utan utsläppen kommer vara ungefär 39 200 ton om året. För att målet om att sänka utsläppen med 80 procent i jämförelse med 2010 års utsläppsnivå ska kunna nås krävs en genomsnittlig minskning av utsläppen på 3 346 ton om året. Med detta i åtanke bedöms inte minskningen vara tillräcklig för att målet ska kunna nås och indikatorn anses ha en negativ utveckling.

¹⁶ Konsumtionskompassen (2022)

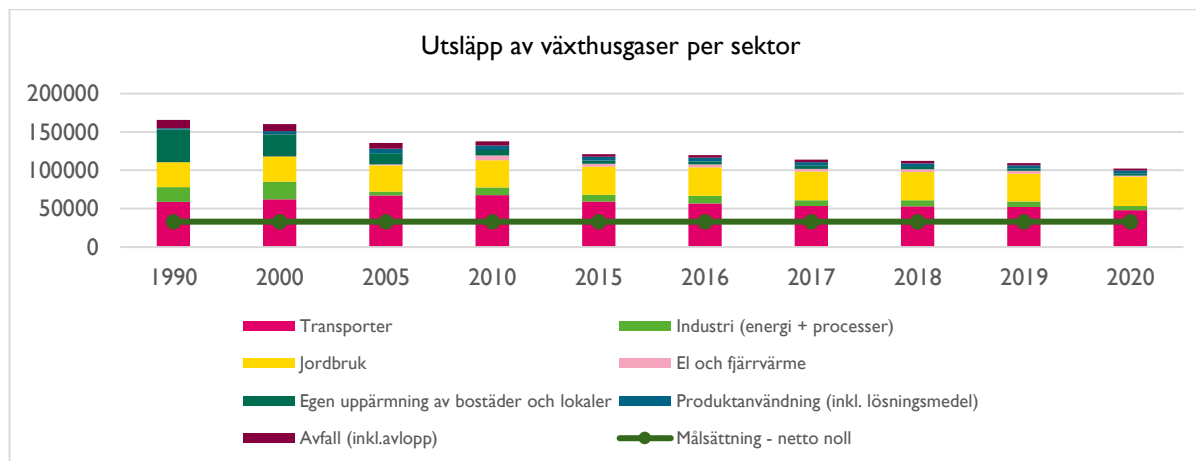
Emissionsdatabasen (2023)

För att kunna nå målet krävs ytterligare insatser med bränslesnålare fordon, både bland personbilar och lastbilar. Noterbart är att omställningen mot en fossiloberoende fordonsflotta går framåt vad det gäller personbilar, men inte vid tunga eller lätta lastbilar.

Kvarvarande utsläpp av växthusgaser per sektor

Kommunens mål om att utsläppen av växthusgaser inom Gislaveds kommun ska minska med 85 procent från 1990 års utsläppsnivå innebär att de totala territoriella utsläppen maximalt får vara 33 124 ton växthusgaser om året.

Om man tar den genomsnittliga utsläppsminskningen de senaste fem åren och beräknar hur stora utsläpp som det kommer innebära 2035 nås inte målet som är fastslaget. Totalt krävs en genomsnittlig sänkning av utsläppen med 5100 ton koldioxidekvivalenter per år, samtidigt som minskningen i genomsnitt varit 3713 ton koldioxidekvivalenter per år.

Källa: nationella emissionsdatabasen (2023)

Utsläppen minskar men inte tillräckligt mycket

Insatser kommer att krävas för att kommunens mål om utsläppsminskningar ska nås. Bland de olika sektorerna är transporter de viktigaste att arbeta med, då de också utgör den största andelen av de totala utsläppen. Nedan visas ett antal åtgärder som kan reducera utsläppen.

Åtgärd	Antal som behöver genomföra åtgärden	Förväntad förändring av utsläpp av Co2
Ersätta korta resor med cykel eller gång	293 dagliga resor med bil upp till 3 km ersätts med gång eller cykel	-1%
Ersätta bil med kollektivtrafik	406 pendlare väljer kollektivtrafik framför bil	-1%
Arbete hemifrån	293 dagliga pendlare arbetar hemma	-1%
Använda elbil	5 175 dagliga pendlare väljer en elbil	-1%
Samåkning	898 personer samåker istället för att åka själva	-1%
Bränslesnåla bilar	308 dagliga pendlare ersätter sitt fordon med bränslesnåla fordon	-1%

Källa: Telia insights (2023)

För att minska de andra utsläppen behöver kommunen tänka kring vilken rådighet de har över utsläppen, både i sin organisation men också i hur den planerar samhället och genomför förändringar som påverkar människors beteende. Följande modell för att tänka kring utsläpp utifrån vilken grad av rådighet som finns för påverka utsläppen har tagits fram i samband med kommunens koldioxidbudget:

1. Direkt rådighet

Utsläpp som kan minskas som en direkt följd av en åtgärd från kommunen. Detta innefattar den egna verksamhetens utsläpp av växthusgaser.

2. Indirekt rådighet genom styrmedel

Utsläpp som kan minskas genom att kommunen underlättar beteendeförändring hos andra. Detta innefattar exempelvis kravställning i upphandling, skapa förutsättningar för hållbart resande eller förbättrad avfallshantering.

3. Indirekt rådighet genom kommunikation

Utsläpp som kan minskas till följd av att kommunen bidrar till ökad medvetenhet hos – och samverkan mellan – aktörer inom kommunens territorium. Detta kan ske genom informationskampanjer eller andra former av upplysning.

För att kunna minska utsläppen behöver kommunen arbeta med alla tre nivåer samtidigt.

Medvetna konsumtions- och produktionsmönster

Det prioriterade området för medvetna konsumtions- och produktionsmönster innehar två sakområden:

- Konsumtionsmönster
- Cirkulär ekonomi

Konsumtionsmönster

Det är viktigt att arbeta med hur vi konsumerar, då vår konsumtion kan påverkar miljön och människan i flera olika led. Exempelvis påverkar det vid produktion, transport och användning av varor och tjänster eller som avfall. För att åstadkomma en hållbar produktionskedja är det viktigt att alla tar ansvar och att inköp präglas av sociala, etiska och miljömässiga krav.

Indikatorerna som används är:

1. Andel av befolkningen som ofta handlar dagligvaror med sociala, etiska och miljömässiga krav.

 Konsumtionsmönster

Kommunens utsläpp minskar inte i tillräcklig grad för att kunna nå de målsättningar som antagits globalt, nationellt och lokalt.

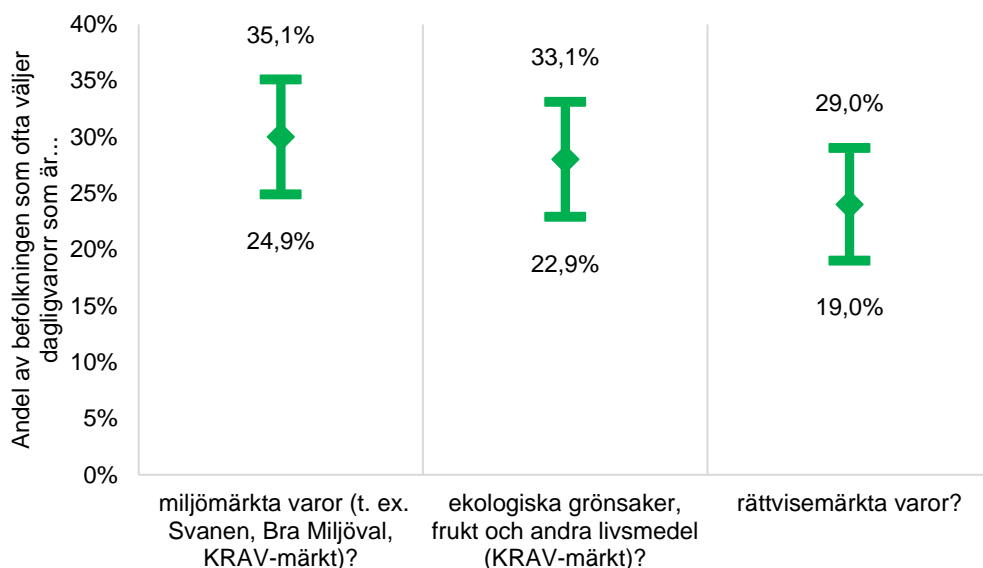
-
- Det är mellan en tredjedel och en fjärdedel av befolkningen som ofta väljer dagligvaror som är miljömärkta, ekologiska och rättvisemärkta.*
1.
-

Konsumtionsbaserade mått kan inte jämföras

Andel av befolkningen som ofta handlar dagligvaror med sociala, etiska och miljömässiga krav

Indikatorn mäter hur stor del av befolkningen som anser att de ofta handlar dagligvaror med sociala, etiska och miljömässiga krav. Data samlades in genom tilläggsfrågor i SCB:s medborgarundersökning. De svarande fick ange hur ofta de vid handel av dagligvaror väljer miljömärkta varor, ekologiska grönsaker, frukt och andra livsmedel samt rättvisemärkta varor. Det är mellan en tredjedel och en fjärdedel av befolkningen som ofta väljer dagligvaror som är miljömärkta, ekologiska och rättvisemärkta.

Ser man till de som svarat att de ibland köper miljömärkta, ekologiska och rättvisemärkta varor utgör det mellan 40–50 procent av befolkningen. Sammantaget är det alltså en stor andel av befolkningen som antingen ofta eller ibland väljer dagligvaror som är miljömärkta, ekologiska och rättvisemärkta.

Källa: SCB:s medborgarundersökning (2021)

Sakområdet konsumtionsmönster har inte kunnat bedömas

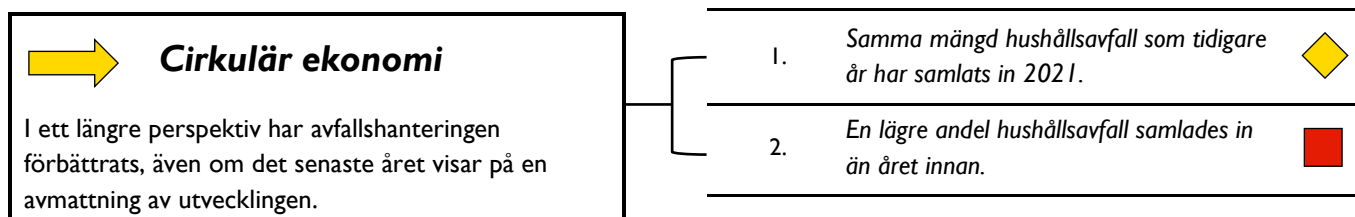
För att kunna bättre mäta konsumtionsmönster måste fler indikatorer tas fram och den indikatorn som används måste mätas upprepade gånger. Detta har visat sig svårt och arbetet med att på bättre sätt mäta konsumtionsmönster fortsätter.

Cirkulär ekonomi

I en cirkulär ekonomi behålls material i ett kretslopp istället för att bli avfall. Efter första användningen betraktas hela produkter, deras komponenter eller beståndsmaterial fortfarande som resurser och nyttjas därmed så långt som möjligt. Genom att återvinna produkter eller material ökas det ekonomiska värdet samtidigt som uttaget av ny råvara minskar och naturen ges möjlighet att återhämta sig.

Indikatorerna som används är:

1. Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare
2. Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling

I ett längre perspektiv har avfallshanteringen förbättrats

Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare

Avfallsminimering är en av aspekterna i att skapa en cirkulär ekonomi. För att skapa så lite avfall som möjligt måste konsumtion minska och produktionsnära processer möjliggöras. Målet om att minimera mängden avfall kan mätas genom att studera mängden insamlat hushållsavfall totalt i kilo per invånare. Önskvärd utveckling är en minskad mängd avfall per invånare i kommunerna.

Den senaste tillgängliga mätperioden, år 2021, samlade kommunen in 457 kilo avfall per invånare. Detta är i nivå med året innan och ingen större förändring har skett. I kommunalt avfall ingår mat- och restavfall, grovavfall inklusive trädgårdsavfall, farligt avfall, jämförligt avfall från bland annat affärer, kontor, industrier och restauranger.

Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling

Indikatorn syftar till att mäta graden av återvinning inom kommunen. Det huvudsakliga syftet med återvinning är att cirkulera näringsämnen i samhället för att på så sätt sluta kretsloppet och att avfall i så hög grad som möjligt ska återanvändas och återvinnas för att spara naturresurser. Indikatorn beräknas genom att antalet kilo hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning inklusive biologisk behandling divideras med det totala antalet kilo insamlat hushållsavfall.

Kommunens senaste mätning var året 2021 då 36 procent av hushållsavfallet samlades in för materialåtervinning. Detta är lägre än året innan då 40 procent samlades in. I ett längre perspektiv är detta dock en tydlig förbättring, vilket troligtvis beror på utvecklingen av den fastighetsnära insamlingen.

Förbättrad avfallshantering ligger bakom en långsiktig förbättring

I ett längre perspektiv är det tydligt att kommunens avfallshantering har blivit bättre, där mer avfall samlas in för materialåtervinning samtidigt som det insamlade avfallet totalt sett inte ökar. En faktor i detta är en förbättrad avfallshantering genom fastighetsnära insamling via det kommunala bolaget SÅM. Det senaste året har dock siffrorna inte förändrats nämnvärt, vilket gör att trenden blir varierad.

Naturvårdsverket (2021c)

[El och fjärrvärme, utsläpp av växthusgaser \(naturvardsverket.se\)](#)

Naturvårdsverket (2021d)

[Lösningsmedel och övrig produktanvändning, utsläpp av växthusgaser \(naturvardsverket.se\)](#)

Olofsson, J. (2018). Ungas vägar och omvägar till utbildning och arbete i
Olofsson, J., & Wikström, F. (red.) Unga inför arbetslivet: om utanförskap,
lärande och delaktighet. Lund: Studentlitteratur AB

Post- och telestyrelsen (2021) Mobiltäckning och bredband

[Statistikportalen | \(pts.se\)](#)

Region Jönköpings län (2016). Folkhälsoenkät ung 2015

[Folkhälsoenkät_ung2015_publicerad160414.pdf \(rjl.se\)](#)

Region Jönköpings län (2021) Kommunrapport Gislaveds kommun

[\(Förvaltningsberättelse\) \(rjl.se\)](#)

SCB (2018) Var femte person född utanför Europa är trångbodd

[Var femte person född utanför Europa är trångbodd \(scb.se\)](#)

SCB (2022a) SCB:s medborgarundersökning

[PxWeb - välj tabell \(scb.se\)](#)

SCB (2022b) Inkomster och sysselsättning

[PxWeb - välj tabell \(scb.se\)](#)

SCB (2022c) Statistikdatabasen

[Statistikdatabasen - Välj tabell \(scb.se\)](#)

Nordström Skans, O. (2004). Har ungdomsarbetslöshet långsiktiga effekter?

Rapport 2004:13 Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och
utbildningspolitisk utvärdering

SOU (2018:11)

[Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar -
Regeringen.se](#)

SOU (2021:67)

[Vägen mot fossiloberoende jordbruk, SOU 2021:67 \(regeringen.se\)](#)

Skolinspektionen (2022)

[Statistik \(skolinspektionen.se\)](#)

Svenskt Näringsliv (2021) Företagsklimat

[Foretagsklimat.se](#)

Telia Travel emission insight (2021). Kommunens program för
resvaneundersökningar

Trafikanalys (2022) Fordon på väg

[Fordon på väg \(trafa.se\)](#)